

1.02 Pregledni znanstveni članek

UDK 27-774:347.183(497.452Tržič)"16"

Prejeto: 4. 8. 2020

Tone Krampač

mag., arhivski svetovalec, Nadškofjski arhiv Ljubljana, Krekov trg 1, SI-1000 Ljubljana
E-pošta: tone.krampac@rkc.si

Tržiške matične knjige – najstarejše na Gorenjskem

IZVLEČEK

Tržiški domačin Viktor Kragl (1883–1951) je v svojem monumentalnem delu o zgodovini rojstnega kraja posebno poglavje posvetil tržiškim matičnim knjigam. V njem je navajal, da najstarejši zapisi segajo v leto 1635, kar pa se je izkazalo kot netočen podatek. Najstarejše ohranjene matične knjige tržiške župnije, ki jih danes hrani Nadškofjski arhiv v Ljubljani, namreč segajo v leto 1602–1603. Pričujoči prispevek obravnava in analizira prve vpise ter opozarja na zanimive unikatne posebnosti, ki jih skrivajo najstarejše tržiške matice.

KLJUČNE BESEDE

župnija Tržič, 17. stoletje, najstarejše matične knjige, Gorenjska

ABSTRACT

TRŽIČ PARISH REGISTERS – THE OLDEST ONES IN UPPER CARNIOLA

In his monumental work on the history of his birth town Tržič, Viktor Kragl (1883–1951) devoted a special chapter to Tržič parish registers. Therein he stated that the oldest records dated to 1635, which turned out to be inaccurate. The oldest preserved parish registers of the Parish of Tržič, now kept in the Archdiocesan Archives of Ljubljana, date to 1602–1603. The present paper discusses and analyses the first entries as well as highlights interesting and unique particularities hidden in Tržič's oldest parish registers.

KEY WORDS

Parish of Tržič, seventeenth century, oldest parish registers, Upper Carniola

Uvod

Duhovnik Viktor Kragl (1883–1951), po rodu Tržičan, je v zavest domačinov dokončno prodril z *Zgodovinskimi drobci župnije Tržič*. V njih je predstavil življenje župnije in mesta, dotaknil pa se je tudi obrti in gospodarstva ter domačih iveri iz zakladnice naroda. Med drugim se je na kratko sprehodil skozi tržiške matične knjige, za katere je zapisal, da dajejo najboljši vpogled v življenje in utrip župnije. Zdi se, da poznejši krajevni in drugi zgodovinarji niso več pisali o dotičnih matičnih knjigah, temveč so se v večji meri sklicevali le na Kraglove zapise in ugotovitve. V tem prispevku jih bomo nekoliko nadgradili in jih na podlagi novoodkritega gradiva deloma revidirali.

Matične knjige

Matična knjiga je listinska knjiga, v kateri so pravno veljavno zapisani podatki o krstu (rojstvu), poroki in smrti.¹ Po vsebovanih podatkih jih razdelimo na krstne (rojstne), poročne in mrliške matične knjige, vse pa brez dvoma sodijo med izjemno dragoceno arhivsko gradivo. Njihov pomen presega zgolj cerkvene potrebe, saj so najzgovornejši dokaz samobitnosti naroda.²

Obvezno vodenje krstnih in poročnih matičnih knjig je uvedel Tridentinski cerkveni zbor (1545–1563), podrobnosti vodenja matičnih knjig pa je prepustil pokrajinskim in škofijskim sinodam. Rimski obrednik je šele leta 1614 predpisal obvezno vodenje mrliških matičnih knjig,³ čeprav so jih marsikje vodili že pred tem letom – v župniji Piran tako že od leta 1505, v župniji Prvačina pa od leta 1578.⁴ Rimski obrednik je določil tudi natančen vzorec, po katerem naj se pišejo vse tri vrste matičnih knjig. Kljub navodilom pa je bilo njihovo vodenje v posameznih škofijah oziroma celo po posameznih župnijah precej različno.

Vpisi v matične knjige so bili prvotno opisni (narativni sistem), kar je dovoljevalo različne oblike zapisa. Nekateri vpisi so zelo bogati s podatki, drugi izjemno skopi oziroma danes v nekaterih primerih dejansko neuporabni za raziskovanje. Cesarski patent z dne 6. oktobra 1770 je določil, da morajo župniki od tedaj naprej matične knjige voditi v obliki predpisanega formularja oziroma rubrik, ki so, z določenimi spremembami, ostale v veljavi vse do danes (tabelarni sistem).⁵

Matične knjige so bile prvotno pisane v latinskem jeziku. Od Marije Terezije (1780–1790) oziroma Jožefa II. (1780–1790) dalje so jih morali pisati v dr-

žavnem jeziku, to je v nemščini, slovenski jezik pa se v njih pojavi v drugi polovici 19. stoletja.⁶

Viktor Kragl je imel prav, ko je matične knjige opisal kot dragoceno zrcalo v življenje župnije, saj postrežejo z informacijami o družinah, poklicih in strukturi prebivalstva ter s »črno kroniko«, če pomislimo na različne nesreče, uboje in druge dogodke, ki so povzročili tragično smrt osebe ali več ljudi (na primer požar).⁷ Težava pri raziskovanju tovrstnega gradiva je ohranjenost matičnih knjig. Kragl o tržiških matičnih knjigah pravi, da se krstna knjiga tržiške župnije začne z adventom leta 1635, poročna z novembrom 1693 in mrliška s 1. januarjem 1698.⁸ To na svoj način potrjuje tudi letopis ljubljanske škofije iz leta 1935, kjer v posebnih tabelah najdemo zapisan začetek krstnih knjig leta 1635, poročnih 1693 in mrliških 1698.⁹

Čas druge svetovne vojne je močno vplival na stanje ohranjenosti matičnih knjig. Na žalost so mnoge postale žrtve vojne, saj so bile uničene v različnih požarih oziroma vojaških spopadih (na primer Škocjan pri Turjaku¹⁰ ali Žužemberk).¹¹ Dodatno težavo je Katoliška cerkev doživela, ko so matične knjige leta 1946 »podržavili«. Zakon o državnih matičnih knjigah z dne 1. aprila 1946 je na območju tedanje Federativne ljudske republike Jugoslavije uvedel vodenje matičnih knjig pri matičnih uradih, zato cerkvene matične knjige od tega dne nimajo več pravne veljave. Z ustanovitvijo matičnih uradov pa se je pojavil problem tekočega poslovanja, saj uradi niso imeli matičnih knjig. Ministrstvo za notranje zadeve je zato z obvestilom z dne 19. junija 1946 župnijskim uradom odvzelo cerkvene matične knjige, in sicer vse tiste od leta 1850 dalje. Po zakonu o državnih matičnih knjigah so morali krajevni ljudski odbori podatke iz matic, ki so jih vodili župnijski uradi, prepisati in prevesti v obrazce, določene z zakonom.¹² V praksi so prepisali zelo malo cerkvenih matičnih knjig. Problem je bila neusposobljenost civilnih matičarjev za branje rokopisne gotice in nerazumevanje nemškega jezika. Tako ostajajo originalne cerkvene matične knjige na matičnih uradih v vsakdanji uporabi še danes. Po končani uporabi (po preteku 100 let od prvega vpisa) so matični uradi začeli matične knjige izročati Arhivu Republike Slovenije. Po nekajkrat-

⁶ Prav tam, str. 17.

⁷ V mrliški knjigi je tako 1. aprila 1811 takratni župnik Valentin Prešeren, sorodnik pesnika Franceta Prešerna, zapisal notico o strahovitem požaru, ki je upepelil pol mesta in terjal veliko smrtnih žrtev (prim. NŠAL, ŽA Tržič, Mrliška knjiga 1804–1812, str. 29–34).

⁸ Kragl, *Zgodovinski drobci*, str. 378.

⁹ *Letopis ljubljanske škofije za leto 1935*, str. 275.

¹⁰ Na primer naslovna fotografija 2. številke revije *Drevesa* iz leta 2002 prikazuje uničeno krstno knjigo župnije Škocjan pri Turjaku.

¹¹ Krstna knjiga je bila dvakrat prestreljena ob nemškem zračnem bombardiranju Žužemberka (prim. Krampač, *Vodnik po matičnih knjigah*, str. 166).

¹² Umek, *Cerkvene matične knjige*, str. XXXVII–XXXVIII.

¹ Umek, *Matična knjiga*, str. 23.

² Dolinar, *Pravilnik o vodenju*, str. 17.

³ Umek, *Cerkvene matične knjige*, str. XVII–XVIII.

⁴ *Vodnik po matičnih knjigah*, 2, str. 409, 471.

⁵ Dolinar, *Pravilnik o vodenju*, str. 17.

nem posredovanju Slovenske škofovske konference v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja pa je bil sklenjen dogovor o vračilu matičnih knjig, ki so bile dotlej v Arhivu Republike Slovenije, na matičnih uradih in v arhivu Ministrstva za notranje zadeve RS. Na podlagi tega dogovora je Ministrstvo za notranje zadeve RS 23. decembra 1993 določilo, da morajo upravne enote škofijskim arhivom odslej vračati izvirne matične knjige Katoliške cerkve, v katerih je zadnji vpis starejši od 100 let. Tako so matične knjige Katoliške cerkve še vedno na treh lokacijah. Velika večina starejših matičnih knjig je v Nadškofijskem arhivu v Ljubljani in Mariboru, zadnji čas vse več v Škofijskem arhivu Koper, del na župnijah, mlajše pa so praviloma na upravnih enotah.¹³

O stanju po vojni pričuje popis župnijskih arhivov, ki so ga za matične knjige opravili leta 1972 in za ostalo gradivo župnijskih arhivov leta 1975. Tržiški župnijski arhiv je po tem popisu premogel matične knjige za naslednja obdobja (z vrzelmi): krstne knjige 1602–1603, 1610–1612, 1636–1953, poročne knjige 1602–1603, 1607, 1693–1961 in mrliške knjige 1602–1603, 1698–1941.¹⁴ Ob istem popisu leta 1972 je bilo še ugotovljeno, da ob cerkvenih matičnih knjigah obstajajo tudi civilne matične knjige za čas francoske okupacije oziroma čas Ilirskih provinc.¹⁵ Sedež merije (civilne občine, kjer so vodili tudi matične knjige) je bil v Loki pri Trziču. Ohranjene so tri civilne matične knjige za leto 1813, in sicer rojstna, poročna in mrliška knjiga.¹⁶ Ohranjene knjige so v Arhivu Republike Slovenije. Poleg tega je bilo tedaj ohranjeno še naslednje gradivo: tri knjige Kronike 1909–1941, Status animarum tako za mesto kot Sv. Ano in Sv. Katarino, dohodki in izdatki 1837–1908, ustanovne maše, bratovščine in družbe, oznanila, oklici, urbarji ...¹⁷ Iz tega razberemo, da se je število matičnih knjig v popisu iz leta 1972 povečalo za najstarejše drobce iz prve polovice oziroma z začetka 17. stoletja, ki jih Kragl očitno ni poznal. Danes Nadškofijski arhiv Ljubljana hrani 19 krstnih knjig iz časa med letoma 1602 in 1897, devet poročnih knjig iz obdobja 1602–1907 in enajst mrliških knjig za časovni razpon 1602–1893.¹⁸ V arhivu je prav tako urejenih sedem arhivskih škatel statusov animarum, 21 škatel različnih knjig in 4,9 tekočega metra spisovnega gradiva.¹⁹

Družinske knjige ali statusi animarum

Status animarum (SA) je knjiga, ki vsebuje matične podatke o družini, njenih članih in sorodstvenih vezeh ter podatke o t. i. velikonočnem znanju – poznavanju katoliškega verskega nauka, ki so ga duhovniki ugotavljali ob izpraševanju pred veliko nočjo. V skoraj 400-letni uporabi se namesto imena SA v zadnjem času uporabljata imeni družinska knjiga in knjiga župljanov. Za župnika je to pomemben in zelo uporaben pastoralni pripomoček, ki omogoča hiter in dokaj izčrpen vpogled v župnijo in zlasti v družino.²⁰ SA je predpisal že Rimski obrednik leta 1614. Rimski obrednik je bil v začetku le priporočen in ne predpisan oziroma zapovedan, sčasoma pa se je vedno več škofijskih obrednikov zgledovalo po njem in mu tako postajalo podobnih. Ena izmed posledic neobveznosti prvega Rimskega obrednika je raznolikost pri uvedbi in pisanju SA.²¹ Na Slovenskem so SA v večjem številu začeli pisati sredi 18. stoletja, nekako po letu 1750. Seveda so že ob samem začetku vanje vključevali starejše podatke, ki so jih imeli na voljo. Začetek vodenja torej sodi v čas, ko so državne oblasti uvedle enotno poimenovanje naselij in so, predvsem iz vojaških razlogov, oštevilčile vse hiše (1770). V tem času so uporabljali deskriptivno obliko SA, to je brez formularjev. SA so vodili po župnijah ali podružnicah ter v njihovem okviru po vaseh.²² Na območju današnje ljubljanske nadškofije se je pisanje SA razširilo šele po letu 1830. To je verjetno rezultat jožefinskih reform, ki so z uveljavljanjem verske svobode spodbudile nekatere odmike od rednega opravljanja verskih dolžnosti, tako da so morali župniki natančneje spremljati versko življenje svojih župljanov. Še večji razmah pisanja SA se začne po letu 1848, kar je povezano z zemljiško odvezo in povečano mobilnostjo kmečkega stanu.²³

Najstarejši statusi župnije Trzič, ki jih je začel voditi takratni tržiški župnik Tomaž Jeseničar, segajo v leto 1821.²⁴ Posebej je nastavljal tri snopiče brez platnic: enega za sam trg Trzič ter Sv. Ano in verjetno Sv. Katarino. Do nedavnega je Nadškofijski arhiv Ljubljana hranil le eno škatlo posameznih neurejenih snopičev oziroma knjig.²⁵ Leta 2016 pa je sedanjí tržiški župnik Tomaž Prelovšek arhivu odstopil v hrambo vse gradivo, ki je bilo v Trziču, in s tem tudi vse knjige SA. Zbirka je bila kronološko urejena, danes pa arhiv hrani 25 knjig SA za čas od leta 1821 do leta 1980.²⁶

¹³ Krampač, *Vodnik po matičnih knjigah*, str. 3.

¹⁴ *Vodnik po matičnih knjigah*, 2, str. 753–754.

¹⁵ *Vodnik po matičnih knjigah*, 4, str. 902.

¹⁶ *Napoleon in njegova uprava*, str. 762.

¹⁷ *Vodnik po župnijskih arhivih*, 2, str. 590–591.

¹⁸ Krampač, *Vodnik po matičnih knjigah*, str. 150.

¹⁹ NŠAL, Popis ŽA Trzič (predalčnik v sprejemni pisarni).

²⁰ Prim. Valenčič, A. Splošna pravila, str. 58.

²¹ Prim. Filipič, *Zapisniki duš*, str. 303.

²² Prim. Kolar, Status animarum, str. 5.

²³ Prim. Filipič, *Zapisniki duš*, str. 304.

²⁴ NŠAL 572, zapuščina Franc Pokorn, župnija Trzič, šk. 382.

²⁵ Krampač, *Popis Statusov animarumov*, maj 2009, str. 66.

²⁶ Krampač, *Popis Statusov animarumov*, januar 2020, str. 114–115.

Iz najstarejše tržiške matice (1602–1603)

Viktor Kragl, kot že rečeno, navaja, da je najstarejša tržiška matična knjiga krstna knjiga iz leta 1635. Njegov zapis velja deloma korigirati, saj obstajajo še starejši zapisi. Ti segajo v čas 1602–1603. Resda gre le za, kot se zdi, fragmentarno ohranjeno gradivo, pa vendar so to prvi zapisi ohranjenih krstnih, poročnih in mrliških vpisov. Najstarejši zapis tržiške matice je iz poročne knjige in se glasi: »8 die copulati sunt coniugali uinculo sacro Georgius Nuzh de Stainpichel & Jera Smeh filia et antea tribus dominicis diebus proclamati« oziroma v prevodu: »8. februarja 1602 sta bila poročena v svetem zakonu Jurij Noč iz Kamne Gorice in Jera Smeh ter oklicana na prejšnje tri nedelje.«²⁷

Začetki vodenja matičnih knjig v župniji Tržič torej segajo v februar 1602 in se končajo s koncem leta 1603. Zapisi pričajo, da je zapisovalec, takoj ko je zaključil z vpisi krstov za leto 1603, na naslednji strani začel z vpisovanjem porok leta 1602. Enako se ponovi ob koncu zapisa porok leta 1603, saj zapisovalec na naslednji strani začne vpisovati smrti za leto 1602. Upravičeno sklepamo, da kak list manjka, predvsem med junijem in avgustom 1602, saj si je težko predstavljati, da v tem obdobju ne bi bilo nobene krsta. Nekaj dvomov sproža tudi manko poročnih podatkov med 26. januarjem in 7. aprilom 1603. Izračun pove, da je bila tega leta velika noč 30. marca, kar pomeni, da se po takratnih predpisih v času posta ni bilo mogoče poročiti.²⁸ Če torej upoštevamo 40-dnevni post, je bilo v dotičnem času leta 1603 res malo možnosti za sklepanje zakonske zveze.

Prvi vpisi oziroma ohranjeni fragmenti so zapisani na papirju, ki je na določenih mestih precej poškodovan. Vezave praktično ni oziroma so ohranjeni le drobci vezivne niti, ki je nekoč sestavljala vezavo. O platnicah ni sledi, morda jih sploh nikoli ni bilo. Ohranjeni fragmenti so danes shranjeni v posebnem ovoju, da se ne poškodujejo oziroma izgubijo. Zapisi v vseh treh matičnih knjigah so bili v tem obdobju pisani v narativni oziroma povedni obliki. Podrobnejša analiza vsake od njih postreže z nekaterimi zanimivostmi, ki jih v matičnih knjigah drugih župnij ni mogoče najti.

Najstarejše ohranjene krstne matične knjige na Slovenskem so iz župnije Piran od leta 1458 dalje in iz župnije Izola z začetkom leta 1506.²⁹ V Nadškofiji Ljubljana sta najstarejši krstni knjigi iz župnije Mengeš iz leta 1583 in iz stolne župnije Ljubljana – sv. Nikolaj iz leta 1588. Tretja najstarejša je iz župnije Tržič iz leta 1602, hkrati pa se lahko župnija Tržič postavi z najstarejšo matično knjigo med župnijami

na Gorenjskem. Sledi ji krstna knjiga iz župnije Vele-sovo, katere podatki se začnejo z letom 1603.

Zapisi oziroma podatki, ki jih je vpisoval župnik, so unikum oziroma zares nekaj posebnega med krstnimi knjigami. Iz njih razberemo, kdo je bil krščen, kdo je oče in dva botra, ki zaključujeta vpis. Presenetljivo manjka podatke o materi. V nobenem od 90 ohranjenih vpisov iz obdobja 1602–1603 namreč ni zapisanega podatka o materi novokrščenca.³⁰ Če primerjamo drugi dve knjigi iz župnij Mengeš in Ljubljana – sv. Nikolaj, ugotovimo, da so v Mengšu od samega začetka vodenja matičnih knjig vpisovali tudi ime matere.³¹ Nekoliko drugače je pri stolni župniji v Ljubljani, kjer so do 19. julija 1597 vpisovali le ime in priimek očeta brez podatkov o materi, po tem datumu pa tudi ime matere.³² Že v naslednjem sklopu oziroma ohranjenih drobcih tržiške krstne knjige je pri krstu 12. januarja 1610, ko je bil krščen Blaž Medličar, zapisano tudi ime matere, in sicer je bila to Marina.³³

Kot je bilo v tem obdobju običajno pri vseh župnijah, tudi v tržiških zapisih nikjer ni naveden župnik oziroma krstitelj otroka. Le v enem primeru je navedeno, da je *Parocho*, torej župnik (brez imena in priimka), otroka krstil in mazilil s svetim oljem. Izvirni zapis se glasi: »*Hic primus e a me Parocho a sacro crismate lautus*« oziroma slovensko: »Prvi je bil po meni, župniku, maziljen, v sveto olje dan.«³⁴ Razlog za takšen obred je verjetno v otrokovi telesni slabosti. Po pol leta življenja je namreč takrat maziljeni otrok Matevž Vadnal 5. marca 1603 umrl.³⁵

Pri večini vpisov v prvi krstni knjigi je krščevalec uporabil običajno formulacijo: »krščen je bil« (*baptisatus est*), včasih pa je posegal po drugačnih, zelo zanimivih formulacijah. Pri enem od vpisov je denimo zapisal, da je bil otrok »v krstni kopeli preroben« (*28 huius sancto lauacro regeneratus est*).³⁶ Ob krstu Andreja, sina Marka Ahačiča, je krščevalec 20. novembra 1602 zapisal posebno formulacijo, da je bil otrok »očiščen s svetim krstom oziroma posvečeno vodo« (*sacro fonte purgatus*).³⁷ Da bi razbil monotonost vpisov, je uporabil tudi obliko, da je otrok Lenart Haraša »po svetem krstu postal Božji sin« (*cooptatus est in*

²⁷ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 9.

²⁸ Krampač, *Cerkvene matične knjige*, str. 129.

²⁹ Toplišek, *Rodoslovje*, str. 63.

³⁰ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 1–8.

³¹ NŠAL, ŽA Mengeš, Matične knjige, Krstna knjiga 1583–1595.

³² NŠAL, ŽA Ljubljana – sv. Nikolaj, Matične knjige, Krstna knjiga 1583–1595, str. 152.

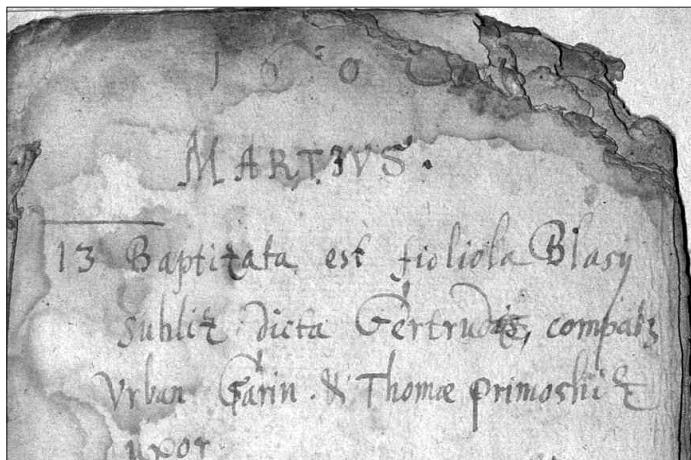
³³ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, dne 12. januar 1610.

³⁴ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 2.

³⁵ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 13.

³⁶ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 2.

³⁷ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 3.

Najstarejši prvi zapis krsta v Tržiču 1602 (NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 1).

filius dei, per sacrum baptisma).³⁸ Podobno je zapisal tudi v primeru krsta Marine Pivčan, ko je ta »po svetem krstu postala Božja hči (otrok)« (*per sanctum Baptisma, in filiam dei cooptata est*).³⁹ Pestrost vpisov dopolnjuje še zapis, da je bila Elizabeta Herman »s krstno vodo (studencem) očiščena (okopana, umita)« (*Baptismatis fonte abluta*).⁴⁰

Prvi vpis v ohranjenih fragmentih krstne knjige je datiran s 13. marcem 1602, a je po vezavi in poškodbah mogoče sklepati, da je obstajal vsaj še en list, ki pa je izgubljen. Župnik je v tem prvem ohranjenem zapisu posegel po drugačnem načinu strukture zapisa, običajno namreč zapiše: »sin oziroma hči očeta«, tukaj pa uporabi besedo *filiola* – hčerkica. Krst Jere, hčerkice Blaža Suhlica, je prvi zapis v tržiški krstni knjigi.⁴¹ Pred prvim moškim krščencem sta bili še dve krščenki, in sicer Jera Škrbina in Marjeta Počivalnik. Tudi prvi vpis fanta je nekoliko nenavaden, saj je vpisovalec pozabil zapisati njegovo ime. Na veliko noč 1602, torej 7. aprila, je bil krščen sin Jurija Malija. Kjer bi moralo biti zapisano otrokovo ime, je prazen prostor.⁴²

V obdobju prvih ohranjenih tržiških krstnih fragmentov, torej od marca 1602 do decembra 1603, je natanko 90 vpisov. Natančneje, leta 1602 je bilo 31 krstov, leta 1603 pa skoraj dvakrat več, 59. Najverjetneje je bilo leta 1602 še več vpisov, saj, kot omenjeno, manjka vsaj en list zapisov za obdobje pred marcem 1602. Izpostaviti velja še eno zanimivost, in sicer je bilo v tem obdobju krščenih 45 dečkov in prav toliko deklic. Pri dveh fantih ni zapisanega imena; navedeno

je bilo le, da sta bila sinova Jurija Malija in Gašperja Benedika. Največ krstov je bilo decembra 1603, in sicer kar 11. Prav tako jih je bilo veliko, tj. 7, decembra 1602 ter februarja, avgusta in septembra 1603. Vidimo torej, da se je v letih 1602–1603 največ otrok rodilo v zimskih oziroma jesenskih mesecih leta.

Največkrat je datum krsta zapisan v obliki, kot jo poznamo še danes, torej s številko za dan v mesecu in z besedo za posamezen mesec. Mesec je, kot običajno v drugih župnijah, zapisan med posameznimi vpisi oziroma na vrhu posameznega lista knjige. Obstajajo pa tudi izjeme, ko je vpis nekoliko drugačen. Datum krsta je v teh primerih v narativni obliki. Kar petkrat je vpisovalec v tem obdobju navedel, da je bil krst »na isti dan« (*item huius*), torej sta bila v enem dnevu dva krsta. Naslednja zapisa datuma v besedni obliki sta »zadnjega« (*ultimo huius*) maja 1602, ko je bil krščen Janez Košutnik, in prav tako zadnjega maja 1603, ko je bil krščen Janez Kocjančič.⁴³ Za večjo pestrost poskrbijo vpisi, ko je treba ugotoviti, za kateri dan je takrat pravzaprav šlo. Na cerkvene praznike so bili vpisani trije vpisi, in sicer na veliko noč (*Die sacro Paschae*) 1602 je bil krščen sin Jurija Malija, ki ni bil imenovan, na cvetno nedeljo (*Domenica Palmarum*) 1603 je krst prejel Jurij Lužovec in na velikonočni četrtek (*In caena Domini*) 1603 Jurij Gogrič.⁴⁴ V enem primeru je župnik zapisal, da je bil krst Tomaža Benedika na dan sv. Katarine 1602. S pomočjo priročnikov lahko ugotovimo točne datume vpisov: velika noč leta 1602 je bila 7. aprila, cvetna nedelja leta 1603 23. marca, velikonočni četrtek 27. marca 1603,⁴⁵ medtem ko sv. Katarina goduje 25. novembra.⁴⁶

³⁸ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 2.

³⁹ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 7.

⁴⁰ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 7.

⁴¹ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 1.

⁴² NŠAL, prav tam.

⁴³ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 2, 5.

⁴⁴ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 1, 5.

⁴⁵ Izračun datuma velike noči: http://www2.arnes.si/~gljsentvid10/iz_velike_noci_.html (24. 6. 2020).

⁴⁶ Keber, *Leksikon imen*, str. 280.

Iz prvih fragmentov lahko razberemo tudi nekaj o imenih, ki so jih starši takrat izbirali za svoje otroke. Šlo je za tipično slovenska imena. Največ moških krščencev je tedaj nosilo imena Andrej, Janez in Jurij. Vsako od naštetih imen se pojavi petkrat. Prav tako se pri deklicah petkrat pojavijo imena Elizabeta, Jera, Uršula in Marina. Večina imen je zapisana v latinski obliki, ob na primer latinskem imenu *Margaretha* pa je dodan zapis *Marietha*.⁴⁷ Posebnost sta imeni Alenka in Marina, ki sta zapisani slovensko. Latinskega zapisa imena Helena, ki ga v tem obdobju večkrat srečamo v drugih župnijah, ni, zato pa najdemo petkrat Alenko in enkrat Aleno. Prav tako med vpisi ni nobene krščenke z imenom Marija (*Maria*), ampak prav tako petkrat tipično slovensko oziroma gorenjsko Marina. Slovenski je tudi vpis imena Anica (*Aniza*) za hčerko Mihaela Semena, ki je bila krščena 30. aprila 1602.⁴⁸ Najnenavadnejše ime, ki so ga starši izbrali za dečka, je Abel. Vpis v krstni matici pove, da je bil 14. maja 1603 krščen Abel, sin Lenarta Harnaša.⁴⁹ Ime Abel se sicer skupaj s Kajnom pojavlja v Stari zavezi Svetega pisma. Še bolj nenavadno je žensko ime Afra, ki je bila hčerka oskrbnika Paradeiserjeve pristave na *Vsraarhenizhi*.⁵⁰ Tržiške matice so tudi po samem mestu zapisa imena krščenca v narativni formulaciji zapisa nekaj posebnega. Ime krščenca v narativni obliki vpisa običajno najdemo zapisano na začetku ali takoj za datumom krsta,⁵¹ v tem obdobju pa ga je vpisovalec v Tržiču navajal takoj za imenom in priimkom očeta. Pred imenom krščenca je praviloma beseda *dictus, dicta* (imenovan, imenovana) ali *vocata, vocatus* (imenovan, imenovana). V dveh izjemnih primerih, ko je vpisovalec ime krščenca pozabil zapisati na običajno mesto, ga je dopisal ob koncu celotnega zapisa krsta.⁵²

Podatki o starših krščenca v tržiških krstnih maticah med letoma 1602 in 1603 so omejeni le na ime in priimek očeta. Ime matere se pojavi šele čez nekaj let, in sicer 1610, verjetno z novim župnikom in novim načinom zapisovanja. Najpogostejši imeni očetov v letih 1602–1603, ki sta zapisani osemkrat, sta Jurij in Jernej. Sledijo jima Andrej, Tomaž, Matija, Lenart in Blaž. Med priimki izstopata Peharc, ki ga zasledimo petkrat, in Šlapar, ki je zabeležen štirikrat. Drugi priimki so še: Ahačič, Benedik, Gognič, Grenik, Kocjančič, Meglič, Muha, Polc, Počivalnik, Teuerschuh,

Uršič idr. Če nabor priimkov primerjamo s tistimi, ki jih navaja Viktor Kragl, lahko opazimo, da se je večina navedenih priimkov ohranila tudi v poznejših maticinskih knjigah.⁵³ Z drugimi besedami, dotični rodovi so v tržiški župniji ostali še v naslednjih stoletjih.

Vpisovalec je ob navedbi petih krstov očitno pozabil zapisati očetovo ime, saj najdemo zapisan le njegov priimek. Prav tako je pri treh vpisih namesto imena zapisal le črko N. Zanimiv je vpis krsta otroka Jožefa z dne 21. decembra 1603, kjer je namesto imena in priimka očeta vpisovalec navedel le »zet pri Klemencu«.⁵⁴

V obdobju najstarejših krstnih maticinskih knjig tudi v drugih župnijah niso navajali očetovega poklica. Zato sta v tržiški krstni maticinski knjigi 1602–1603 zanimiva vpisa, kjer je vpisovalec navedel samo ime in poklic očeta. 23. novembra 1602 je bila krščena Katarina, hčerka mlinarja Janeza, 18. novembra 1602 pa Elizabeta, hči kovača Janeza.⁵⁵ Nekaj več podatkov o očetu izvemo iz vpisa krsta Ane 14. februarja 1603, ko je namesto očetovega priimka zapisano, da je bil »Matevž pisar pri gospodih Paradeiserjih«.⁵⁶ Med že omenjenimi priimki se v tržiških maticah pojavljata tudi dva, kjer je v resnici šlo za navedbo poklica, in sicer *Textoris* (tkalec) in *Pellionis* (krznar).⁵⁷ Ob dejstvu, da so imeli nekateri starši veliko otrok in je bila doba rojevanja precej dolga, posebej če je bila mati ob rojstvu prvega otroka zelo mlada, se istočasno pojavljajo tudi družine z enakim imenom in priimkom očeta. Da bi vpisovalec podatke natančno zapisal, je pri vpisu za razlikovanje oseb uporabil besedi mlajši (*Junioris*) oziroma starejši (*Senioris*). 18. septembra 1602 je bil tako krščen Matevž, sin Lenarta *Harasha* starejšega, 14. maja 1603 pa Abel, sin Lenarta *Harnaša* mlajšega.⁵⁸ Čeprav sta priimka zapisana različno, gre dejansko za priimek Harnaš. Zanimiv je tudi vpis z najmanj podatki v krstnih maticah v tem obdobju: 10. marca 1603 je bila krščena Jera Komatar. Vpis ne vsebuje podatkov o očetu in dveh botrih.⁵⁹

Podatki o botrih so vpisani pri vseh drugih vpisih krstov, ki jih najdemo v prvi tržiški krstni maticinski knjigi. Toda tudi ti so ponekod izjemno skopi oziroma pomanjkljivi, zlasti ko gre za imena. Tako naštejemo kar 17 primerov, ko botrovo ime manjka. Velikokrat je vpisovalec zanj pustil prazen prostor, nekajkrat pa je zapisal le črko N. Pri botrih so prvič

⁴⁷ NŠAL, ŽA Tržič, Maticne knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 6, 2.

⁴⁸ NŠAL, ŽA Tržič, Maticne knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 1.

⁴⁹ NŠAL, ŽA Tržič, Maticne knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 5.

⁵⁰ NŠAL, ŽA Tržič, Maticne knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 6.

⁵¹ NŠAL, ŽA Mengeš, Maticne knjige, Krstna knjiga 1596–1607.

⁵² 20. decembra je bil rojen Štefan, sin Antona Počepka, otrokovo ime pa je zapisano na koncu vpisa (NŠAL, ŽA Tržič, Maticne knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 9).

⁵³ Kragl, *Zgodovinski drobci*, str. 382–383.

⁵⁴ NŠAL, ŽA Tržič, Maticne knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 9.

⁵⁵ NŠAL, ŽA Tržič, Maticne knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 3.

⁵⁶ NŠAL, ŽA Tržič, Maticne knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 4.

⁵⁷ NŠAL, ŽA Tržič, Maticne knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 6–7.

⁵⁸ NŠAL, ŽA Tržič, Maticne knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 2, 5.

⁵⁹ NŠAL, ŽA Tržič, Maticne knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 5.

zapisane tudi ženske, saj sta bila pri večini vpisov botra obeh spolov – moški in ženska, lahko sta bila tudi dva moška botra, nikakor pa ne samo dve ženski.⁶⁰ To je vsekakor posledica primata moškega nad žensko v Cerkvi. V primerjavi z drugimi župnijami je prese- netljivo veliko število primerov, ko sta bila oba botra moškega spola (17). Že najstarejši vpis krsta postre- že s podatkom, da sta bila pri krstu Jere Suhlic bo- tra Urban Garin in Tomaž Primožič.⁶¹ Najbogatejši vpisi botrov so tisti, kjer je ob imenu botre zapisano še ime njenega moža. Prvega najdemo pri krstu Ane Böhm 21. oktobra 1602, druga botra je bila takrat Marjeta, žena (*uxor*) Jurija Teuerschuha.⁶² Kot vedno pa se tudi v teh zapisih najdejo izjeme, pri katerih je zapisovalec vpisal le ženo ter ime in priimek moža (sedem primerov) ali pa je navedel le ženo in možev priimek. V nekaj primerih je vpisano tudi sorodstve- no razmerje, kot na primer hči (*filia*) Tomaža Žitnika ali mlada žena (*nurus*) Pavšel.⁶³ Tako kot pri očetih krščencev tudi pri moških botrih srečamo zapis *ju- nior* (mlajši) oziroma *senex* (starejši). Na primer pri krstu Jere Garin 16. februarja 1603 je bil boter stari (*senex*) Luskovec.⁶⁴ Med botri je še več tipično slo- venskih imen, kot so: Jurij, zapisan kot *Juri*, Jernej, zapisan kot *Jerni*, Špela kot *Spella*, Marjeta kot *Mari- etha*, Katarina kot *Katra* ... Pri nekaterih pa potrebu- jemo več znanja, da jih sploh lahko poslovenimo ozi- roma ugotovimo njihovo polno ime: *Enzi* = Lovrenc, *Tili* = Tilen, *Chrishe* = Kristof, *Macharius* = Mohar.

Ob vpisih botrov se poveča tudi nabor priimkov, ki jih med očetih krščencev doslej ne srečamo: Primo- žič, Komatar, Cincala ... Posebnost je priimek Črno- gozdnik, zapisan pri krstu Elizabete, hčerke kovača Janeza, 18. novembra 1602. Botra je navedena kot *Zhernogodnizha* brez imena.⁶⁵ Priimek je domnevno nastal iz zaselka Črni Gozd, ki še danes obstaja ob cesti proti mednarodnemu mejnemu prehodu Lju- belj.⁶⁶ V obdobju od 1602 do 1603 so v vlogi botrov ob krstnem kamnu v župnijski cerkvi največkrat stali: Jernej Porenta, Jernej Vadnal, Tomaž Peharc ter kot botrici Alenka Semnovka in mlada žena Pavšel. V daljšem obdobju oziroma v najstarejših ohranjenih fragmentih krstne knjige je bil »najjimenitnejši« boter Baltazar Stroš (Strosh),⁶⁷ župnik iz Križ pri Tržiču.

Bil je boter Juriju, sinu Primoža Špeltarja, krščenu 17. aprila 1612.⁶⁸

Zapis kraja bivališča pri starših krščenca je v letih 1602–1603 izjemna redkost. Iz ohranjenih zapisov lahko sklepamo, da je bila večina staršev iz Tržiča, le pri redkih je zapisano, da so prihajali od drugod. Tak- šni primeri so trije, vsi iz sosednjih krajev oziroma vasi, torej še vedno iz tržiške župnije. Na primer iz Sv. Ane je bil doma Janez Košutnik, krščen zadnjega maja 1602.⁶⁹ Alenka Mali, krščena 9. februarja 1603, prav tako ni bila doma iz Tržiča, temveč iz Loma.⁷⁰ Iz zaselka Plaz pri Podljubelju je prihajal zet pri Kle- mencu, ki je 21. decembra 1603 dal krstiti sina Jo- žefa.⁷¹ Zelo natančen je zapis krsta Marjete Blažič (*Wlasbizb*) z dne 18. maja 1602, pri katerem zapiso- valec prvič in edinkrat (!) natančno zapiše bivališče staršev in trgu Tržič. Družina je stanovala »ob mostu« (*/.../ pontem*).⁷² Nekaj posebnega v tem obdobju je še zapis botrovega bivališča. Ob nepopolnem vpisu zapisovalec pri krstu sina Gašperja Benedika 2. maja 1603 ni vpisal imena krščenca in botre; navedel je le, da je bila slednja iz Plaza.⁷³

Viktor Kragl je za objavo pripravil pregledno sta- tistično tabelo iz vpisov v matične knjige za čas od leta 1704 do 1935 ter v njej za vsako leto predstavil število rojstev, porok in smrti. Iz tabele razberemo, da je bilo v posameznih obdobjih število rojstev, po- rok in smrti zelo visoko. Število rojstev je vrhunec doseglo leta 1904, ko je bilo rojenih kar 179 otrok, od tega 92 dečkov in 87 deklic, 14 otrok pa je bilo vpisanih kot nezakonskih. Na žalost ohranjeni frag- menti krstnih matičnih knjig iz prve polovice 17. stoletja ne morejo biti primerljivi s podatki, ko je bilo vpisovanje zelo natančno in urejeno. A za primerjavo lahko kljub temu navedemo, da je bilo v nepopolno ohranjenih zapisih za leto 1602 mogoče najti 31 kr- stov, leta 1603 pa skoraj dvakrat toliko, in sicer 59. Za naslednja leta nimamo ohranjenih knjig, zato pa lahko navedemo še podatke za leto 1610, ko je bilo krstov 42, leta 1611 jih naštejemo 61 in leta 1612 nekaj manj, 57. Lahko bi torej rekli, da je bilo v prvih desetletjih 17. stoletja v Tržiču v povprečju od 50 do 60 krstov na leto. Šele okrog leta 1700 se, če podatke primerjamo s Kraglovimi, letno povprečje dvigne za

⁶⁰ Na primer Zakonik cerkvenega prava v Kan. 873 danes ode- reja: »Boter ali botra naj bo samo eden, lahko pa sta eden in ena« (*Zakonik cerkvenega prava*, str. 373).

⁶¹ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 1.

⁶² NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 3.

⁶³ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 4.

⁶⁴ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 4.

⁶⁵ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 3.

⁶⁶ *Atlas Slovenije*, str. 57.

⁶⁷ Baltazar Štros (Stross) se je rodil v Besnici leta 1581. Ordinar je bil 31. marca 1607. V letih 1610–1614 je služboval v

Križah pri Tržiču. V letih 1615–1618 je bil tržiški župnik-vi- kar. Iz Tržiča je odšel v Sp. Tuhinj (gl. NŠAL 572, zapuščina Franca Pokorna, župnija Križe, šk. 377; Kragl, *Zgodovinski drobci*, str. 190).

⁶⁸ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 17.

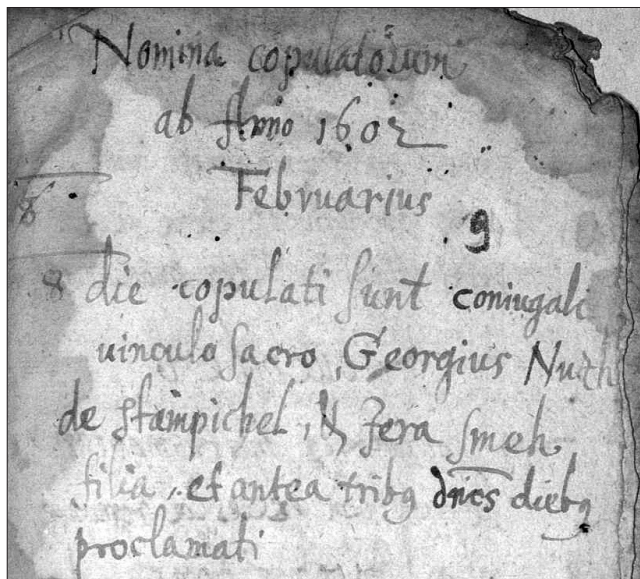
⁶⁹ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 2.

⁷⁰ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 4.

⁷¹ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 9.

⁷² NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 2.

⁷³ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 5.

Prvi zapis poroke iz leta 1602 (NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612).

deset krstov, torej na 70. Bistveno višje je po preteku 200 let, in sicer je bilo okrog leta 1900 povprečno 170 krstov letno.⁷⁴ Iz navedenih podatkov lahko zaključimo, da je s priseljivanjem oziroma industrializacijo mesta Tržič naraščalo tudi število prebivalcev in s tem število krstov, ki se je v obdobju 400 let povečalo za dvakrat.

Najstarejši zapisi tržiških porok (1602–1603)

Po analizi podatkov krstnih matičnih knjig se posvetimo še ohranjenim poročnim matičnim knjigam. Takoj lahko izpostavimo, da tudi tržiške poročne matične knjige uvrščamo med najstarejše na slovenskem ozemlju. Če se omejimo zgolj na ozemlje današnje Nadškofije Ljubljana, so zanesljivo najstarejše (!); za tri leta so starejše celo od ljubljanskih iz stolne župnije sv. Nikolaja (1605). Na Gorenjskem jim delajo družbo malce mlajše poročne matične knjige župnij Mošnje (1609) in Naklo (1611). V primerjavi s prej naštetimi župnijami so tako kakor krstne tudi poročne matične knjige nekaj posebnega. V poročnih knjigah v Ljubljani in Mošnjah so v standardnih formulacijah zavedene priče (*testes*), ki jih v ohranjenih tržiških zapisih ne najdemo.⁷⁵ Tržiške poročne matične knjige pa so posebne še po nečem – vsebujejo namreč tudi podatek o oklicih. Prav ti zapisi so najstarejše pričevanje o oklicih na celotnem slovenskem prostoru, zaradi česar podrobnejši vpogled v poročne matične vpise postreže z vrsto zanimivosti.

Najstarejši zapis poroke v Tržiču je že omenjena poroka med Jurijem Nočem in Jero Smeh. Takoj

za navedenim datumom (8. februar) je formulacija »zakonsko zvezo sta sklenila« (*copulati sunt coniugali uinculo sacro*). Zanimivo je, da je vpisovalec nevestino ime zapisal v slovenščini, hkrati pa je za priimkom dopisal še besedo *filia* (hči). Obstaja torej upravičena domneva, da je imel namen zapisati tudi očetovo ime, a je namero opustil. Vpis zaključuje s podatkom o oklicih, in sicer da sta bila »pred tem na tri nedelje oklicana« (*et antea tribus dominicis diebus proclamati*).⁷⁶

Za obravnavano kratko obdobje 1602–1603 je ohranjenih le 20 vpisov porok. Sedem parov se je poročilo leta 1602 in skoraj dvakrat več (13) leta 1603. Med fragmenti najdemo tudi list za leto 1607, iz katerega je razvidno, da sta dva para svojo ljubezen potrdila pred oltarjem v Tržiču.⁷⁷ Za tako kratko časovno obdobje enega leta (1602–1603) podrobna analiza podatkov sicer ne bo najbolj zanesljiva, vendar lahko ob predpostavki, da gre za najstarejše ohranjene drobce, ti kljub temu ponudijo ilustrativni prvi vtis o tem obdobju.

Primerjava datumov porok, pričakovano, ne sporoča nič pretresljivega, saj so poroke enakomerno porazdeljene čez vse leto – razen v dveh obdobjih, in sicer med 8. februarjem in 28. aprilom 1602 ter 26. januarjem in 7. aprilom 1603, ko porok ni bilo. Razlog je preprost: v postnem času se ni bilo mogoče poročiti, saj je ta čas namenjen spokorni pripravi na veliko noč⁷⁸ in prostora za veseljačenje (tudi danes) v tem času ni. Zato pa se je v preostalem obdobju dogajalo, da sta pred oltar tu in tam sočasno stopila dva para.

⁷⁶ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 9.

⁷⁷ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 15.

⁷⁸ Kuret, *Praznično leto Slovencev*, 1, str. 83.

⁷⁴ Kragl, *Zgodovinski drobci*, str. 378–382.

⁷⁵ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 9–11.

Takšen primer je prvič zabeležen že 8. februarja 1602, ko so se poročili Jurij Noč iz Kamne Gorice in Jera Smeh ter Ožbolt Knez in Rotija Borovnica.⁷⁹ Čez dobro leto, 4. maja 1603, se je dan dveh porok ponovil, in sicer sta se takrat poročila Sebastjan Bohinc iz Nove vasi in Marjeta Potočnik, pred oltar pa sta stopila tudi Adam Grobhuber in Neža Kunič.⁸⁰ Ob teh vpisih je zanimiv še vpis poroke Mihaela Kocjančiča in Katarine, vdove Matije Uršiča, pri katerem vpisovalec presenetljivo ni navedel točnega datuma poroke, temveč je zapisal le, da sta se poročila maja 1602. Vsi dnevi porok so bili zapisani z arabsko številko, le pri poroki Primoža Dornika in Alenke Krt je datum naveden z besedo: »šestega« (*sexto*) oktobra 1603.⁸¹

Nekaj prav posebnega so formulacije, s katerimi je župnik opisal slovesno dejanje svetega zakona. Očitno ni želel biti preveč dolgočasen, zato je z različnimi formulacijami razbijal monotonijo vpisov, česar v poročnih knjigah primerljivih župnij ne najdemo. V ljubljanskih in mošenjskih sta tamkajšnja duhovnika uporabljala le utečene formulacije, kot na primer *copulati sunt* (poročena sta bila). Tržiški župnik pa je posegal po precej bolj dinamičnem izrazju, kot denimo:

- poročena sta bila s sveto vezjo (*copulati sunt coniugali uincolo sacro*),
- sprejel jo je za ženo (*accepit uxorem*),
- v zakon sta stopila (*inijerunt matrimonium*),
- po obredu Katoliške cerkve sta sklenila zakon (*contraerunt secundem Catholicae ecclesiae ritum matrimonium*),
- zakon sta sklenila (*contraerunt matrimonium, in matrimonium iuncti sunt*),
- stopila v sveti zakon (*in sacrum matrimonium inyerunt*),
- s sveto vezjo zakona sta bila povezana (*sacro uincolo matrimonium iuncti sunt*),
- po predpisanih obredih in cerkvenem običaju sta sveti zakon sklenila (*rite et ecclesiastico more in sacrum matrimonium copulati sunt*).

Tudi pri teh vpisih je mogoče povedati nekaj več o imenih. Med ženini prevladuje ime Jurij, ki je zapisano trikrat, sledita Jakob in Janez, zabeležena dvakrat. Nekoliko drugače je pri nevestah, kjer se trikrat pojavijo imena Jera, Marjeta in Neža. Priimki ženinov in nevest so tako različni, da ni mogoče najti dveh enakih, kar je v tako kratkem obdobju pričakovano. Dve imeni pri ženinih pa vendarle izstopata, in sicer Zaharija in Toni.⁸² Zaharija je svetopisemsko ime,

vendar v teh krajih zelo redko. Toni je slovenska različica imena *Antonius*, navedbo imena pa prav tako redko najdemo v matičnih knjigah tega časa. Med priimki je pozornost vzbudil Židovin (*Shidouin*), kar bi morda lahko slovenili kot Židov. Glede na to, da je bilo ženinu ime Zaharija, lahko domnevamo, da je bil nekoč morda celo on, še bolj verjetno pa njegovi predniki, judovske vere.⁸³ Neveste so imele običajna imena, le da sta latinski imeni *Gertrud* in *Margaretha* velikokrat zapisani v slovenski različici, in sicer kot Jera in Marjeta.

Primerjava podatkov z drugimi župnijami pokaže, da v Tržiču pri nobenem ženinu ni naveden oče, kaj šele mati. Nasprotno pa pri poroki Jakoba Kržina in Eve Kukec, ki je bila sklenjena 20. januarja 1605 v Ljubljani, izvemo, da sta bila ženinov oče Peter in mama Uršula, nevestina starša pa Primož in Marjeta Logar.⁸⁴ Pri šestih tržiških nevestah je zapisano očetovo ime, pri treh pa, da so bile ob poroki že vdove. Iz zapisanih podatkov lahko sklepamo, da so bili vsi ženini in neveste samski, razen kjer je izrecno navedeno drugače. Poleg tega pri zapisu ženina ni nikjer zabeležena beseda vdovec (*viduus*). Med posebnosti zapisov lahko štejeemo poroko Matija Javornika in vdove Klare Khrazenpacher 12. avgusta 1603, kjer je župnik pozabil zapisati ime pokojnega moža neveste Klare.⁸⁵ Površnost oziroma pozabljenost župnika srečamo še pri vpisu poroke med Andrejem Anžičem in Jero Kocjančič 1. junija 1603, kjer je navedel le, da je bila hči Kocjančiča, brez imena očeta.⁸⁶

V obdobju narativnih zapisov v matičnih knjigah zelo redko najdemo podatek o poklicu. V primeru poroke Tonija Počepka in Alene Benedik 26. januarja 1603 pa je vendarle zapisano, da je bila Alena takrat dekla.⁸⁷ Še večjo zmedo pri iskanju prednikov povzroči zapis poroke z dne 7. aprila 1603, kjer je namesto priimka ženina zapisano, da je bil ženin Primož hlapec pri Paradeiserjih (*seruus Paradeiseri*), nevesta je bila Marjeta Gatika, ni pa zapisa o njegovem pravem priimku.⁸⁸ Podoben je zapis pri poroki 19. januarja 1603, ko se je že omenjeni Zaharija Židovin poročil z dojiljo Evo, ki je služila pri Paradeiserjih (*nutrix Paradeiseri*).⁸⁹

Navedba bivališča ženina oziroma neveste je v tem in tudi v poznejših obdobjih v poročnih matičnih knjigah nekaj samoumevnega. Lep zgled je po-

⁷⁹ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 9.

⁸⁰ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 10.

⁸¹ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 11.

⁸² NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 10.

⁸³ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 10.

⁸⁴ NŠAL, ŽA Ljubljana – sv. Nikolaj, Matične knjige, Poročna knjiga 1605–1632, str. 2.

⁸⁵ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 11.

⁸⁶ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 10.

⁸⁷ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 10.

⁸⁸ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 10.

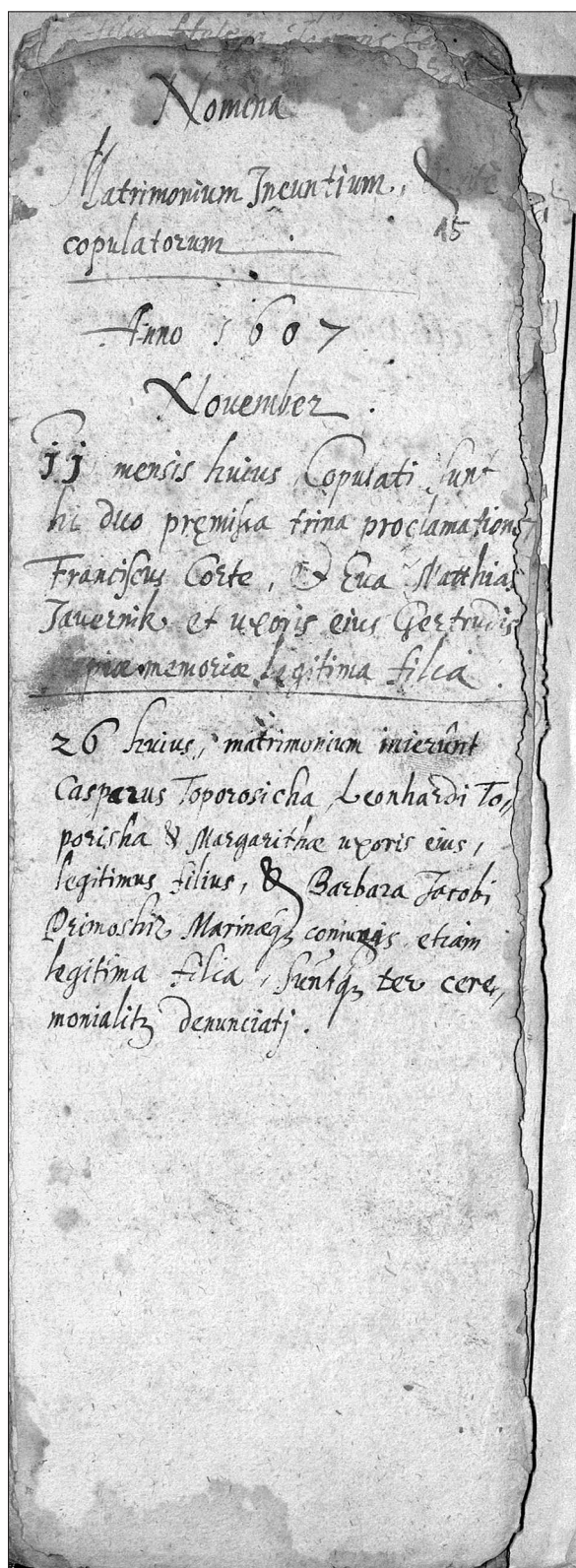
⁸⁹ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 10.

ročna knjiga župnije Mošnje, kjer je ob vsakem vpisu naveden kraj bivanja ženina in neveste. Na primer ob poroki Jurija Ažmana leta 1609 izvemo, da je bil doma iz Mošenj, nevesta Jera Žlebir pa iz Dobrave.⁹⁰ Tržiški zapisi porok so tudi v tem pogledu izjema, saj je bivališče navedeno samo pri tistih ženinih in nevestah, ki niso prihajali iz Tržiča, pri vseh ostalih pa tega podatka ni. Iz tega sledi, da so bili mlado-poročenci brez zapisanega bivališča gotovo župljani župnije Tržič. Iz pregleda poročne knjige ugotovimo, da je precej ženinov po tržiške neveste prišlo od drugod. To ne preseneča, saj so se do nedavnega poroke praviloma sklepale v župniji neveste.⁹¹ Ženini so takrat v Tržič prihajali predvsem iz Kamne Gorice, Sela, Nove vasi in sosednjega Seničnega. A če je pri ženinih to dokaj pričakovano, izjemno redko zasledimo, da je od drugod prišla nevesta. Tak primer je poroka Klare Khrazenpacher, edine neveste, ki ni bila iz tržiške župnije, pač pa je prihajala iz za tisti čas zelo oddaljenih Slovenskih Konjic.⁹² Dejstvo, da je bila ob poroki vdova, posredno potrjuje, da so se vdove pozneje lahko poročile tudi drugod in ne v kraju svojega bivališča oziroma rojstva. Seveda pa je zelo verjetno, da je Klara že pred poroko živela v Tržiču.

Poročne priče običajno zapišemo po navedbi podatkov o ženinu in nevesti. Tržiški zapisi porok so zopet nekaj posebnega, saj podatka o pričah (*testes*) sploh ne vsebujejo. Namesto prič je vpisovalec zapisal oklice, kar je med najstarejšimi ohranjenimi zapisi porok gotovo unikum. Podroben pregled razkrije, da župnik pri zapisu okliccev ni uporabljal utečene formulacije, ampak jih je predvidoma zapisoval po navdihu oziroma trenutnem razpoloženju in so, tako kakor začetna formulacija o samem dejanju poroke, zelo izvirni. Formulacije so sledeče:

- in pred tem na tri nedelje oklicana (*et antea tribus dominicis diebus proclamati*),
- in sta bila po obredu Rimske Cerkve trikrat oklicana (*sunt secundum ritum Ecclesiae Romanae ter proclamati*),
- in sta bila trikrat v različnem času oklicana (*sunt diversis tribus vicibus proclamati*),
- in sta bila trikrat naznanjena (oklicana) (*et tribus temporibus denunciati sunt*),
- prej trikrat oklicana (*tribus vicibus ante proclamati*),
- po predhodnih treh oklicih sta sveti zakon sklenila (*copulati sunt in sanctum matrimonium praemissis tribus denunciationibus*).

Pestrost različnih okliccev zmotita le dva zapisa. Pri poroki Petra Gogniča in Jere Meglič 3. junija 1602 je zapisovalec le kratko navedel, da sta bila

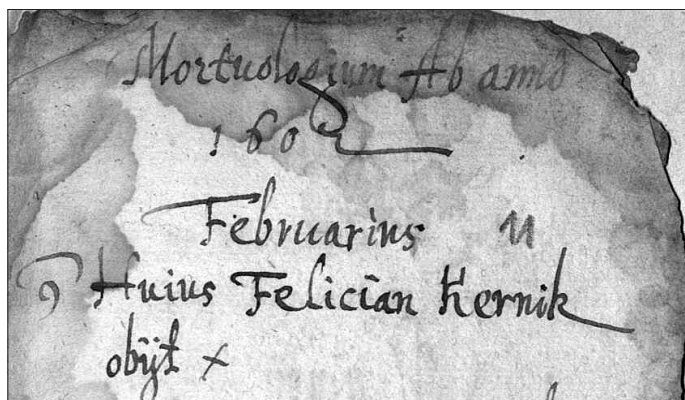

Fragment porok iz leta 1607
(NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige,
Krstna knjiga 1602–1612, str. 15).

⁹⁰ NŠAL, ŽA Mošnje, Matične knjige, Krstna in poročna knjiga 1609–1646, str. 221.

⁹¹ Krampač, *Cerkvene matične knjige*, str. 130.

⁹² NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 11.

Najstarejši zapis smrti (NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 11).

oklicana (*proclamati sunt*), brez podrobne obrazložitve kolikokrat in kdaj.⁹³ Na dan 8. februarja 1602, ko sta bili v Tržiču dve poroki, je pri vpisu druge poroke skrajšano zapisal, da sta bila oklicana na podoben način (*simili modo proclamati*) kot pri prvi vpisani poroki.⁹⁴

Kot zanimivost velja omeniti, da so bili v Tržiču z letom 1607 poročni zapisi nekoliko nadgrajeni; dotodanjim podatkom se namreč pridružijo še podatki o starših mladoporočencev. Na primer ob poroki Gašperja Toporiša in Barbare Primožič 26. novembra 1607 izvemo, da je bil ženinov oče Lenart, njegova mati pa Marjeta; nevestina starša sta bila Jakob in Marina.⁹⁵ Podatek o materi mladoporočencev je bil takrat novost, a žal le kratkotrajna, saj naslednje ohranjene poročne knjige iz Tržiča tega podatka ne vsebujejo.⁹⁶

Primerjava s Kraglovo raziskavo je zelo omejena, ker v obravnavanem obdobju manjka precej podatkov, ki so bili v času njegove raziskave samoumevni. Kragl poroča, da je bilo število porok najvišje leta 1903 (leto pred množičnimi rojstvi), ko se je poročilo kar 49 parov.⁹⁷ Natanko 300 let prej je bilo porok le 17, kar nakazuje, kako se je prebivalstvo v Tržiču v tem vmesnem času povečalo.

Najstarejši zapisi smrti v Tržiču (1602–1603)

Poleg vedrih in veselih vpisov je treba analizirati še tiste, ki v sebi skrivajo bolj žalostne tone – mrliško matično knjigo. Tudi fragmenti tržiških mrliških zapisov za leti 1602 in 1603 sodijo med starejše ohranjene zapise na Slovenskem. Po popisu matičnih

knjig iz leta 1972 naj bi bile starejše le mrliške knjige v Piranu (1502) in Prvačini (1575).⁹⁸ V zbirki matičnih knjig, ki jih hrani Nadškofjski arhiv Ljubljana, so tržiški zapisi za več kot 25 let starejši od mrliške knjige v Velesovem (1629) in več kot 30 let starejši od ljubljanskih mrliških zapisov (1635). Na Gorenjskem in v celotni današnji ljubljanski nadškofiji so potemtakem tržiške mrliške matice najstarejši mrliški zapisi, starejši celo od Rimskega obrednika, ki je za Katoliško cerkev šele leta 1614 predpisal obvezno vodenje mrliških matičnih knjig.⁹⁹ Ta neobveznost oziroma spontanost tržiških zapisov o umrlih pa hkrati pomeni, da vsebujejo nekoliko manj podatkov – predvsem za rodoslovce in druge raziskovalce namreč manjka podatek o starosti umrlih. Res pa je, da je ta navedba, vsaj kar zadeva točnost, tudi v precej mlajših zapisih pogosto precej vprašljiva.

Tržiški zapisi smrti nimajo naslova, ki je zanje značilen nekaj let pozneje – »mrliške knjige« (*Liber Mortuorum*) –,¹⁰⁰ temveč so zapisi vodeni kot »seznam umrlih od leta 1602« (*Mortuologium ab anno 1602*). Vodenje mrliških knjig takrat namreč še ni bilo obvezno in župnik jih je samoiniciativno zapisal kot seznam umrlih. Seznama ni mogel poimenovati nekrologij (*Necrologium*), saj ni zapisoval le smrti slavnih Tržičanov, ampak vseh umrlih. Nekrologiji so bili v tistem in predvsem v predhodnih časih dokaj razširjeni, pogosto pa so vsebovali samo imena eminentnejših osebnosti.

Najstarejši tržiški mrliški zapis je vpis smrti Felicijana Kernika, ki je umrl 9. februarja 1602.¹⁰¹ Več podatkov (vzrok smrti, starost ...) pa iz tega vpisa ni mogoče razbrati.

Med raziskovalci veljajo mrliške knjige za najbolj skope s podatki. Tržiški mrliški drobci pa so v tem pogledu še za odtenek bolj skopi, saj v eni povedi

⁹³ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 10.

⁹⁴ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 9.

⁹⁵ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 15.

⁹⁶ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Poročna knjiga 1693–1733, str. 44.

⁹⁷ Kragl, *Zgodovinski drobci*, str. 381.

⁹⁸ Krampač, *Cerkvene matične knjige*, str. 161.

⁹⁹ Umek, *Cerkvene matične knjige*, str. XVII–XVIII.

¹⁰⁰ NŠAL, ŽA Mošnje, Matične knjige, Mrliška knjiga 1642–1733, str. 1.

¹⁰¹ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 11.

povedo le, kdo in kdaj je umrl. Zelo pomenljivo je tudi dejstvo, da se je v obdobju od februarja 1602 do julija 1603 ohranilo samo okroglih 60 vpisov. Po raztrganinah ohranjenih fragmentov lahko sklepamo, da manjka vsaj eden ali celo dva lista, na katerih bi našli še podatke o umrlih od julija do decembra 1603.¹⁰² Zato leta 1603 ni bilo le 21 vpisov, ampak več, verjetno okrog 40, kar lahko sklepamo na podlagi podatkov minulega leta, ki so v celoti ohranjeni in iz katerih razberemo, da je leta 1602 v tržiški župniji umrlo 39 oseb. Med umrlimi je bilo v obravnavanem času (od februarja 1602 do julija 1603) 35 moških in 25 žensk. Delež umrlih otrok je pri tem zelo visok, saj predstavlja dobro polovico vseh mrličev, natančneje, 35. Razdelitev med spoloma pri otrocih pa pove, da je umrlo 20 dečkov in 15 deklic.

Tržiški župnik je pri vpisih datumov smrti uporabil isti način kakor pri vpisovanju krstov in porok. Na vrhu oziroma na sredi vpisnega lista je pred vpisi navedel ime meseca in pred vsakim vpisom z arabsko številko zabeležil dan v mesecu. Le v enem primeru je datum zapisal z besedo, in sicer kot zadnji dan (*ultimo mensis huius*) februarja 1602.¹⁰³ V sedmih primerih je namesto datuma zapisal, da je isti dan (*item huius*) umrl še nekdo. Po tem vzorcu zapisa datuma izvemo, da so 11. marca 1602 umrli trije ljudje: Anica Gognič, Janez Primožič in sin Krištofa Šapla.¹⁰⁴ Obravnavano obdobje je zelo kratko, nekaj več kot leto in pol, zato je težko določiti, v katerem letnem času je bila umrljivost največja. Lahko pa ugotovimo, da junija in decembra 1602 »dekla Smrt« ni obiskala Tržiča. Največ, osem, mrličev je bilo septembra 1602, sledita pa april in maj 1602 s po šestimi smrtnimi primeri.

Ohranjeni mrliški drobci kljub skoposti s podatki postrežejo z nekaterimi precej tragičnimi trenutki za posamezne družine, v katerih je smrt terjala tudi več življenj. Tako je iz zapisov iz marca 1602 mogoče razbrati, da sta v roku petih dni umrla Matevž Gognič in njegova žena Anica.¹⁰⁵ Prav tako sta v razmiku šestih dni preminila dva otroka Jurija Črnohozdnika: hči Magdalena 17. maja 1602, sin Jurij pa 23. maja 1602.¹⁰⁶ Prava tragedija v očeh današnjega časa pa se je zgodila v razširjeni družini Počivalnik. Navček je kar trikrat zapel in naznanil smrt treh otrok domnevnih bratov Jurija in Gregorja Počivalnika. V razmiku osmih mesecev so namreč umrle tri deklice:

Radegunda,¹⁰⁷ Helenka¹⁰⁸ in Marjeta.¹⁰⁹ Pri slednji lahko natančno potrdimo starost, saj je zapisana tudi med krstnimi vpisi. Rojena je bila 29. marca 1602,¹¹⁰ ta svet pa je zapustila stara le 14 mesecev, in sicer 29. maja 1603.¹¹¹ Drugi deklici sta bili najverjetneje nekoliko starejši, saj ju v ohranjenih krstnih knjigah ni. Smrtnost otrok v tistem času je bila spričo slabih higienskih in prehranskih razmer visoka, kar potrjujejo tudi ti vpisi. Razmere so bile precej podobne tudi v naslednjih stoletjih.

Nekaj podobnega kot pri krstih se ponovi pri smrtih, ko župnik ne navede vseh podatkov o mrličih. Pri podrobnem pregledu vpisov ugotovimo, da kar pri štirih umrlih otrocih in dveh odraslih sploh ni navedenih imen. Pri otrocih je duhovnik navedel le sorodstveno razmerje z očetom: sin (*filius*) oziroma hči (*filia*). Za rodoslovce je to nerazvozljiva uganka, saj vpis ne vsebuje podatka o starosti, tako da vsako ugibanje, kdo je umrl, odpade. Župnik je pri smrti Lucije Pollak, ki je umrla 19. julija 1603, navedel, da je bila žena (*uxor*) Luka Pollaka.¹¹² Da bi ob vpisih poudaril, da je umrl majhen otrok, je uporabil tudi pomanjševalnico in zapisal, da je 3. oktobra 1602 umrla Helena, hčerkica (*filiole*) Jakoba Traunarja.¹¹³ Pomanjkljiv je tudi zapis smrti odrasle osebe s priimkom Radon, ki je umrla zadnji dan februarja 1602. Imena ni, domnevamo pa, da gre za moškega, saj priimek ni sklanjan in je zapisan v osnovni obliki.¹¹⁴ Navidezno uganko predstavlja tudi navedeni datum: zadnji dan februarja. Vemo, da leto 1602¹¹⁵ ni bilo prestopno, kar pomeni, da je bil zadnji dan v mesecu 28. februar. Nepopoln zapis brez priimka je mogoče najti tudi pri navedbi smrti oglarja oziroma kovača Janeza, ki je umrl 3. februarja 1603. Tako kot pri krstu njegove hčerke Elizabete 18. novembra 1602 tudi pri vpisu njegove smrti ne izvemo priimka.¹¹⁶

Zapisi smrti v mrliški matični knjigi so običajno zelo enolični in preprosti, zapisani v kratki enostavni povedi. Skoraj polovica vseh tržiških vpisov, natančneje, 23, je zapisana le s preprostim glagolom umrl je (*mortus est, obiit*). Ob smrti Helenke, hčerke Gregorja Počivalnika, ki je umrla 23. novembra 1602, je

¹⁰² NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 14.

¹⁰³ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 11.

¹⁰⁴ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 11.

¹⁰⁵ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 11.

¹⁰⁶ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 12.

¹⁰⁷ Radegunda Počivalnik je umrla 24. septembra 1602 (NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 12).

¹⁰⁸ Helenka Počivalnik je umrla 23. novembra 1602 (NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 13).

¹⁰⁹ Marjeta Počivalnik je umrla 29. maja 1603 (NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 14).

¹¹⁰ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 1.

¹¹¹ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 14.

¹¹² NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 14.

¹¹³ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 12.

¹¹⁴ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 11.

¹¹⁵ Leto 1602: <https://sl.wikipedia.org/wiki/1602> (23. 5. 2020).

¹¹⁶ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 3, 13.

župnikov zapis zelo lapidaren: »23. november hčerka Gregorja Počivalnik imenovana Helenka« (23. *nouember filia Gregory Pozbhuualnik dicta Helenka*).¹¹⁷ Pravo nasprotje tega skromnega zapisa je bogastvo ostalih 27 vpisov, kjer je znova prišla do izraza vpisovalčeva izvirnost. Ždi se, da je v teh zapisih zbral prav vse tedanje besedne zveze, s katerimi je bilo mogoče poimenovati človekov odhod s tega sveta. Ker pomenijo svojevrstno bogastvo, je prav, da navedemo vse njegove izvirno uporabljene formulacije:

- iz tega nereda oziroma tega sveta se je preselil (*migrauit ex hoc mundo colluie*),
- življenje zamenjal s smrtjo (*vitam cum morte mutauit*),
- čigar duša živi v Gospodu (*cuius anima in Domino uiuit*),
- iz tega nereda oziroma s tega sveta se je preselila h Kristusu (*ex hoc mundo colluie migrauit ad Christum*),
- zaspal v Gospodu (*obdormiuit in Domino*),
- iz tega življenja se je preselil (*ex hac uita migrauit*),
- iz življenja se je umaknil (*decessit e uita*),
- bil poklican v večni dom (*vocatus ad aethereas sedes*),
- iz zmede tega sveta je bil rešen (*ex hoc mundo colluiae ereptus*),
- je izdihnila dušo (*efflauit animam*),
- to življenje je zapustila (*hanc lucem deseruit*),
- mirno izdihnil (*placide exhalauit*),
- iz telesnega zapora je bil osvobojen (*est corporis ergastulo solutus*),
- mirno zaspal v Odrešeniku (*placide in Salvatore obdormiuit*),
- dočkala je poslednji dan (*obiuit diem ultimum, ultimum diem vitae clausit*),
- smrt ga je iztrgala iz materinega naročja (*Mors rapuit ab ubere matris*),
- iz tega stoletja vzel slovo oziroma od tega življenja se je poslovil (*huic saeculo ualedixit*),
- ločila se je od življenja in Bog naj ji bo milostljiv (*decessit e uita, cui sit Deus propitius*),
- od živih (živečih) je bila iztrgana (*e uiuis erepta*),
- telesnih spon osvobodjena (*vinculis corporis soluta est*).

Župnikova izvirnost oziroma pestrost besednih zvez v mrliških zapisih je odraz njegove razgledanosti, a hkrati rezultat tega, da v tem času ni bilo jasnih navodil za zapisovanje. To se še posebej odraža v dejstvu, da v zapisih ni zabeležena starost umrlih. Vse mrliške knjige, ki so ohranjene in so nastale v času po Rimskem obredniku, ki je natančno določil navodila glede vodenja mrliških knjig, vsebujejo okvirne podatke o starosti.¹¹⁸

Svojevrstna izjema sta vpisa, pri katerih je župnik navedel tudi bivališči pokojnikov. V obeh primerih je smrt kosila v Lomu. Najprej, 15. septembra 1602, je umrl Tomaž, sin Andreja Malija iz Loma (*de Lom*). Nekaj dni pozneje, 23. septembra 1602, je v Lomu umrl še Matevž, sin Matije Peharca.¹¹⁹ Pri ostalih 58 zapisih ni navedenega bivališča pokojnika, kar pomeni, da so bili najverjetneje doma iz Tržiča oziroma so umrli tam.

Tako kot največje število rojstev in porok tudi mrliška knjiga pozna leta, ko je smrt zelo pogosto obiskovala družine v tržiški župniji, vzrok pa ni naveden. Po Kraglovi tabeli (1704–1935) je bilo največ smrti leta 1714, ko so pokopali kar 171 oseb.¹²⁰ Tako narativne kot prve tabelarične mrliške knjige iz sedemdesetih let 18. stoletja namreč žal ne vsebujejo podatka o vzroku smrti, najdemo ga šele v prvih tiskanih obrazcih leta 1784.¹²¹ Iz obravnavanih najstarejših mrliških drobcev župnije Tržič (1602–1603) pa lahko izvemo, da je v enem letu umrlo v povprečju 40 ljudi. To je bistveno manj kot leta 1714, vendar pa se povprečje 40 smrti v naslednjih letih 18. stoletja, če gre verjeti Kraglovi tabeli, večkrat ponovi.

Domneve o avtorju najstarejših tržiških matic

Statistika, ki jo izpričujejo ohranjeni najstarejši matični zapisi župnije Tržič, je zelo nenavadna. V obdobju 1602–1603 se je ohranilo natanko 90 zapisov krstov, 20 porok in 60 smrti. Poraja se vprašanje, ali ni to načrtno delo poznejših hraniteljev teh zapisov oziroma župnikov. Vendar je skorajda nemogoče v takšni meri tako »idealistično« prirediti število zapisov. Precej bolj verjetno je, da gre za izjemno naključje. Ohranjeni tržiški fragmenti so, kakor je bilo že omenjeno, na začetku in koncu poškodovani v tolikšni meri, da lahko domnevamo, da je bilo krstov in smrti več, kot jih poznamo. Manjka namreč vsaj eden ali celo dva vpisna lista na začetku in prav tako na koncu ohranjenega snopiča.

Ob pregledanih matičnih zapisih in izvirnosti se raziskovalcu zastavlja zelo pomembno, če ne skorajda poglavitno vprašanje, kateri župnik je dosledno zapisoval podatke. Iz pisave, sloga in oblike je mogoče sklepati, da gre za eno osebo, ki je matična dejstva zapisovala v snopič, saj ohranjeni zapisi spominjajo bolj na snopič kot na knjigo. Med ohranjenimi fragmenti ni niti na enem mestu zapisal svojega imena ali vsaj priimka. Ob njegovih izvirnih zapisih pri porokah in še veliko bolj pri smrtih dobimo predstavo, da gre za duhovnika z veliko začetnico. Ljubiteljski zgodovi-

vsebujejo podatek o starosti pokojnika (prim. NŠAL, ŽA Ljubljana – sv. Nikolaj, Matične knjige, Mrliška knjiga 1635–1657).

¹¹⁹ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 12.

¹²⁰ Kragl, *Zgodovinski drobci*, str. 379.

¹²¹ Krampač, *Cerkvene matične knjige*, str. 178.

¹¹⁷ NŠAL, ŽA Tržič, Matične knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 3, 13.

¹¹⁸ Najstarejše ljubljanske mrliške knjige za razliko od tržiških

nar, duhovnik Franc Pokorn (1861–1940), je za večino župnij ljubljanske nadškofije sestavil kratke biografske podatke za župnike posameznih župnij. Po teh zapisih naj bi v letih 1595–1597 v Trziču župnikoval Gašper Jančič.¹²² Po popisu arhiva v Vidmu, ki ga Pokorn ne navaja, pa naj bi prej imenovani prišel v Trzič šele leta 1604.¹²³ Dvom ostaja, ali je bil Jančič v kratkem obdobju župnik v Trziču dvakrat ali pa Pokorn navaja napačne podatke. Vsekakor teh zapiskov ni vodil Jožef Julij Böhm, ki ga kot naslednjega navaja Pokorn in naj bi v Trzič prišel leta 1607 ter ostal do leta 1615, ko je moral odstopiti in zapustiti župnijo, »ker ni živel zgledno in bil nepopoljšljiv, kljub opominom vizitatorja Jan. Salvaza«.¹²⁴ Tudi primerjava zapisov dveh porok iz različnih obdobij potrjuje, da gre za dve različni osebi: prva je delovala v Trziču leta 1607, druga, vsaj po vpisih eminentnejša, pa v letih 1602–1603.¹²⁵ Vsekakor je bil župnik, ki je zapisal vpise v ohranjenih fragmentih tržiških matic, človek, ki ga nista okužila monotonost in dolgočasnost zapisov sodobnikov, temveč jih je s sebi lastnim navdihom svojevrstno popestril z velikim naborom zares izvirnih zapisov, kakršnih do sedaj še nismo poznali. Tudi zato so predstavljeni vpisi v najstarejših tržiških maticnih knjigah še posebno dragoceni.

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

ACAU – Archivio della Curia Arcivescovile di Udine
Archivio storico, Chiese a parte Imperii

NŠAL – Nadškofijski arhiv Ljubljana
NŠAL 572, zapuščina Franc Pokorn
ŽA (župnijski arhiv) Ljubljana – Sv. Nikolaj; ŽA Mengeš; ŽA Mošnje; ŽA Trzič.

LITERATURA IN OBJAVLJENI VIRI

Atlas Slovenije. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1996.
Dolar, M. France: Pravilnik o vodenju maticnih knjig. Kratek zgodovinski pregled. Župnijska pisarna. *Pastoralni priročnik* (ur. Rafko Valenčič). Ljubljana: Slovenska pokrajinska škofovska konferenca, 1988, str. 17–72.
Filipič, Igor: Zapisniki duš v Škofijskem arhivu Maribor. *Arhivi* 26, 2003, str. 303–310.
Keber, Janez: *Leksikon imen*. Celje: Mohorjeva družba, 2001.

Kolar, Bogdan: Status animarum kot arhivsko gradivo. *Drevesa* 3, 1996, str. 4–8.
Kragl, Viktor: *Zgodovinski drobci župnije Trzič*. Trzič: Župni urad, 1936.
Krampač, Tone: *Cerkvene maticne knjige na Slovenskem kot zgodovinski vir*. Ljubljana, 2012 (tipkopis magistrskega dela).
Krampač, Tone: *Popis Statusov animarumov Nadškofijskega arhiva Ljubljana*. Ljubljana, maj 2009 (interni popis).
Krampač, Tone: *Popis Statusov animarumov Nadškofijskega arhiva Ljubljana*. Ljubljana, januar 2020 (interni popis).
Krampač, Tone: *Vodnik po maticnih knjigah*. Ljubljana: Nadškofijski arhiv Ljubljana, 2017.
Kuret, Niko: *Praznično leto Slovencev*, 1. Ljubljana: Družina, 1998.
Letopis Ljubljanske škofije za leto 1935. Ljubljana: Škofijski ordinariat, 1935.
Napoleon in njegova uprava ob vzhodnem Jadranu in na ozemlju vzhodnih Alp 1806–1814 (ur. Josip Kolanović in Janez Šumrada). Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2005.
Toplišek, Janez: *Rodoslovje*. Trzin: samozaložba J. Toplišek, 2004.
Umek, Ema: Cerkvene maticne knjige. *Vodnik po maticnih knjigah za območje SR Slovenije*, 1 (ur. Ema Umek in Janez Kos). Ljubljana: Skupnost arhivov Slovenije, 1972, str. XVII–LXXIII.
Umek, Ema: Maticna knjiga. *Enciklopedija Slovenije*, 7. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1993, str. 23.
Valenčič, Rafko: A. Splošna pravila o vodenju maticnih knjig. Župnijska pisarna. *Pastoralni priročnik* (ur. Rafko Valenčič). Ljubljana: Slovenska pokrajinska škofovska konferenca, 1988, str. 18–73.
Vodnik po maticnih knjigah za območje SR Slovenije, 2 (ur. Ema Umek in Janez Kos). Ljubljana: Skupnost arhivov Slovenije, 1972.
Vodnik po maticnih knjigah za območje SR Slovenije, 3 (ur. Ema Umek in Janez Kos). Ljubljana: Skupnost arhivov Slovenije, 1974.
Vodnik po župnijskih arhivih SR Slovenije, 2 (ur. Ema Umek in Janez Kos). Ljubljana: Skupnost arhivov Slovenije, 1975.
Zakonik cerkvenega prava. Ljubljana: Nadškofijski ordinariat v Ljubljani, 1983.

SPLETNI VIRI

Izračun datuma velike noči:
http://www2.arnes.si/~gljsentvid10/iz_velike_noci_.html

Wikipedija:

Leto 1602: <https://sl.wikipedia.org/wiki/1602>

¹²² NŠAL 572, zapuščina Franca Pokorna, župnija Trzič, šk. 382.

¹²³ ACAU, Archivio storico, Chiese a parte Imperii, b. 707–10.

¹²⁴ NŠAL 572, zapuščina Franca Pokorna, župnija Trzič, šk. 382.

¹²⁵ NŠAL, ŽA Trzič, Maticne knjige, Krstna knjiga 1602–1612, str. 15.

Priloga: Izpis krstov, porok in smrti za župnijo Tržič 1602–1603¹²⁶

Tabela 1: Izpis krstov 1602–1603

KRSTI 1602–1603			
datum	otrok	oče	botra
13. 3. 1602	Jera	Blaž <i>Subliz</i>	Urban <i>Garin</i> Tomaž <i>Primoshiz</i>
15. 3. 1602	Jera	Martin <i>Skerbina</i>	Matija <i>Holzer</i> Neža <i>Siberin</i>
29. 3. 1602	Marjeta	Jurij <i>Pozbiualnik</i>	Krištof <i>Harnash</i> Neža <i>Achaziska</i>
velika noč 1602		Jurij <i>Mali</i>	Andrej <i>Zinzbala</i> Marko <i>Pernush</i>
12. 4. 1602	Jurij	Andrej <i>Grenik</i>	Mihael <i>Kozianzih</i> Lenart <i>Karun</i>
30. 4. 1602	Anica	Mihael <i>Semeen</i>	Mihael <i>Kozianzih</i> njegova žena Neža
1. 5. 1602	Jakob	Jakob <i>Tischler</i>	Jernej <i>Wadinal</i> Tomaž <i>Pebariz</i>
2. 5. 1602	Florjan	Jurij <i>Maliz</i>	Peter <i>Megliz</i> Jera <i>Megliz</i>
15. 5. 1602	Urban	Štefan <i>Sirisha</i>	Gašper <i>Polz</i> Jurij <i>Pristaunik</i>
18. 5. 1602	Marjeta	<i>Wlashizh</i>	Marko <i>Achazih</i> Marina <i>Pleshkouka</i>
zadnjega maja 1602	Janez	N. <i>Kosbutnik</i> iz Sv. Ane	Tomaž <i>Primoshizh</i> <i>Zharman</i>
28. 8. 1602	Matevž	Jernej <i>Wodinal</i>	Tomaž <i>Pebariz</i> Andrej <i>Mali</i>
14. 9. 1602	Uršula	Matija <i>Pebariz</i>	Jernej <i>Wodinal</i> Neža <i>Robeska</i>
17. 9. 1602	Matevž	Jurij <i>Vrishizh</i>	Valentin <i>Slapnik</i> <i>Rubidka</i>
18. 9. 1602	Matevž	Lenart <i>Harash</i> starejši	Mihael <i>Semeen</i> Krištof <i>Säpl</i>
29. 9. 1602	Andrej	Peter <i>Achatitsch</i>	Matevž <i>Lushouiz</i> Andrej <i>Shemla</i>
21. 10. 1602	Ana	Krištof <i>Beham</i>	Peter <i>Achatitsch</i> Marjeta žena Jurija <i>Teurscuba</i>
22. 10. 1602	Andrej	Matija <i>Pecharitz</i>	Jurij <i>Robesh</i> Neža <i>Clemenka</i>
istega dne 1602	Uršula	Gašper <i>Slapar</i>	Tomaž <i>Pechariz</i> Marjeta <i>Pausblinka</i>
26. 10. 1602	Elizabeta	Toni <i>Marco</i>	Martin <i>Werklau</i> <i>Wastela</i>
30. 10. 1602	Andrej	Andrej <i>Shemla</i>	Matevž <i>Holzer</i> Peter <i>Achazitsb</i>
3. 11. 1602	Elizabeta	Jurij <i>Dolschan</i>	Luka <i>Kalishnek</i> žena Pankracija <i>Vrishiza</i>
18. 11. 1602	Elizabeta	kovač Janez	Gašper <i>Primoshizh</i> <i>Zhernogodnizha</i>
20. 11. 1602	Andrej	Marko <i>Achazitsb</i>	Matevž <i>Polz</i> Krištof <i>Behm</i>

¹²⁶ K prispevku se je zdelo primerno pripraviti izpis vseh vpisov za obravnavane najstarejše tržiške matične knjige, saj bo s tem raziskovalcem, predvsem pa domačinom približano dragoceno gradivo iz prvih let 17. stoletja. V tabelah so vsa osebna imena poslovenjena, v izvorniku so ohranjeni oziroma zapisani le priimki.

21. 11. 1602	Katarina	Janez <i>Germ</i>	Matija <i>Mucha</i> Špela <i>Dermalka</i>
23. 11. 1602	Katarina	mlinar Janez	Nikolaj <i>Kozbianzib</i> Marina <i>Preshenezba</i>
istega dne 1602	Janez	Matija <i>Mucha</i>	Jernej <i>Porenhta</i> Janez <i>Germ</i>
na dan sv. Katarine	Tomaž	Andrej <i>Benetik</i>	Gašper <i>Gogrizzb</i> Janez <i>Thomeli</i>
21. 12. 1602	Janez	Lenart <i>Polz</i>	Janez <i>Teurschub</i> Sofija žena Mihaela <i>Piana</i>
22. 12. 1602	Neža	Tomaž <i>Saplotnik</i>	Janez <i>Piria</i> Alenka <i>Semnouka</i>
istega dne 1602	Neža	Gregor <i>Koren</i>	Jurij <i>Piria</i> Špela <i>Kozbianziska</i>
2. 2. 1603	Rotija	Blaž <i>Grenik</i>	Gregor <i>Potozbnik</i> N. <i>Zbarmanka</i>
9. 2. 1603	Alenka	Andrej <i>Mali</i>	Andrej <i>Slapar</i> snaha <i>Pausbla</i>
13. 2. 1603	Valentin	Lenart <i>Slapar</i>	Lenart <i>Robesh</i> hči Tomaža <i>Shitnika</i>
14. 2. 1603	Ana	Matevž pisar pri gospodi <i>Paradaiseri</i>	Aleksander <i>Beham</i> Alenka <i>Semnouka</i>
16. 2. 1603	Jera	Urban <i>Garin</i>	stari <i>Lushouizb</i> Sibila <i>Pirka</i>
18. 2. 1603	Jera	Janez <i>Teurschub</i>	Luka <i>Meglizb</i> Marjeta <i>Pernuska</i>
21. 2. 1603	Matija	Ožbolt <i>Meglizb</i>	Marko <i>Achatitsb</i> Jurij <i>Benetik</i>
10. 3. 1603	Jera	<i>Qomatar</i>	
19. 3. 1603	Jurij	Luka <i>Pollak</i>	Krištof <i>Behem</i> <i>Hermanin</i>
cvetna nedelja 1603	Jurij	N. <i>Lushouizb</i>	<i>Blashizb</i> Alenka <i>Mlinarizba</i>
velikonočni četrtek 1603	Jurij	Matevž <i>Gogrizzb</i>	Jernej <i>Nastran</i> Alenka <i>Hromzbeua</i>
1. 4. 1603	Jurij	Mihael <i>Kermel</i>	Valentin <i>Kozbianzib</i> Katarina <i>Wodinalka</i>
5. 4. 1603	Alena	Matevž <i>Polz</i>	Marko <i>Lukesbiz</i> Alenka <i>Kosbirin</i>
8. 4. 1603	Katarina	Janez <i>Perin</i>	Aleksander <i>Behem</i> Ursula <i>Semlouka</i>
15. 4. 1603	Alenka	Tomaž <i>Pechariz</i>	Jernej <i>Wodinal</i> Anica <i>Tisleriza</i>
27. 4. 1603	Marina	Kocjan <i>Dermala</i>	Tilen <i>Petelin</i> <i>Wastela</i>
2. 5. 1603		Gašper <i>Benetik</i>	Janez <i>Germ</i> <i>Clemenka iz Plaza</i>
14. 5. 1603	Abel	Lenart <i>Harnash</i> mlajši	Janez <i>Teurschub</i> Jernej <i>Parentba</i>
16. 5. 1603	Primož	Tomaž <i>Pauschl</i>	Tomaž <i>Pebariz</i> Primus <i>Kunsperg</i>
19. 5. 1602	Marjeta	Gregor <i>Poziualmik</i>	Andrej <i>Plesko</i> žena Tomaža <i>Pasinorja</i>
zadnjega maja 1603	Janez	Simon <i>Kozianzizb</i>	Matevž <i>Holzber</i> Alenka <i>Kosbirin</i>
6. 6. 1603	Ana	Mihael <i>Koziantitsb</i>	Krištof <i>Harnas</i> Alenka <i>Semnouka</i>

8. 6. 1603	Janez	Jernej <i>Strituch</i>	Blaž Marina <i>Holzerin</i>
22. 6. 1603	Peter	Tilen <i>Petelin</i>	Gašper <i>Benetik</i> Jera <i>Pozbiualnik</i>
25. 6. 1603	Marjeta	Tomaž <i>Sauersbnek</i>	Križe <i>Jauarnik</i> Marina <i>Pozbiualnizba</i>
2. 7. 1603	Jakob	<i>Sbega</i>	Gregor <i>Skander</i> Jurij <i>Polz</i>
6. 7. 1603	Jakob	Jurij <i>Pebariz</i>	stari <i>Pushl</i> žena Gašperja <i>Rapasha</i>
11. 7. 1603	Magdalena	Jernej <i>Nastran</i>	Luka <i>Pollak</i> Špela <i>Pausblinka</i>
26. 7. 1603	Jakob	Andrej <i>Slapar</i>	Valentin <i>Slapnik</i> žena Andreja <i>Clemenz</i>
28. 7. 1603	Afra	oskrbnik <i>Paradeiserjeve</i> pristave na <i>Vsrazhenizbi</i>	Gregor <i>Liantitsch</i> N. <i>Kopazizba</i>
4. 8. 1603	Marina	krznar Jernej	N. <i>Textor</i> <i>Lushouiza</i>
istega dne 1603	Lovrenc	Gašper <i>Gogniz</i>	N. <i>Potozbnik</i> Jurij <i>Benetik</i>
7. 8. 1603	Alenka	Jernej <i>Mucha</i>	Matevž <i>Roshman</i> Uršula <i>Sittarizba</i>
9. 8. 1603	Lovrenc	Primož <i>Kernizbar</i>	Tomaž <i>Shupizb</i> Alenka <i>Kopazharizba</i>
17. 8. 1603	Alenka	Jakob <i>Traunar</i>	stari <i>Uishiz</i> žena Jurija <i>Pebariza</i>
19. 8. 1603	Jernej	tkalec Lovrenc	Marko <i>Achatitsb</i> Urban <i>Garin</i>
28. 8. 1603	Mihael	Jernej <i>Diuiak</i>	Gregor <i>Zinzula</i> žena N. <i>Subliza</i>
1. 9. 1603	Eva	Luka <i>Meglizb</i>	Jernej <i>Parentba</i> Urša <i>Harnaska</i>
2. 9. 1603	Marina	N. <i>Piuzban</i>	Matevž <i>Roschmon</i> Katarina žena Marka <i>Abatitscha</i>
3. 9. 1603	Matevž	Jernej <i>Luskounik</i>	mladi <i>Pausbl</i> žena <i>Robesha</i>
11. 9. 1603	Elizabeta	Simon <i>Heerman</i>	Luka <i>Pollak</i> Clara <i>Jauernikin</i>
12. 9. 1603	Elizabeta	Blaž <i>Siber</i>	Jurij <i>Plesko</i> <i>Skerbinka</i>
13. 9. 1603	Uršula	Martin <i>Werkouizb</i>	Krištof <i>Behem</i> Katra <i>Achazbizhin</i>
18. 9. 1603	Uršula	Pankracij <i>Vrishizb</i>	Mihael <i>Pozbiualnik</i> Marina <i>Slapnizba</i>
7. 10. 1603	Uršula	Jakob <i>Skok</i>	<i>Diuiak</i> Katarina <i>Lukeshiska</i>
14. 10. 1603	Martin	Sebastjan <i>Juuan</i>	Gašper <i>Polz</i> Klara <i>Jauarnizba</i>
6. 11. 1603	Marina	Matija <i>Crainiz</i>	Gregor <i>Znizhala</i> Rotija <i>Woronizba</i>
13. 11. 1603	Andrej	Jernej <i>Shmaidler</i>	Urban <i>Kumina</i> Marina <i>Holzerin</i>
1. 12. 1603	Barbara	Blaž <i>Mlaznik</i>	Janez <i>Teuershub</i> Lucija <i>Gaberna</i>
2. 12. 1603	Nikolaj	Andrej <i>Grenik</i>	Jernej <i>Porenta</i> Neža <i>Muhouka</i>
istega dne 1603	Barbara	Tomaž <i>Shus</i>	Primož <i>Dornik</i> Marjeta <i>Znizhouka</i>

3. 12. 1603	Marina	Jurij <i>Jalouoz</i>	Janez <i>Slapar</i> snaha <i>Pausbla</i>
11. 12. 1603	Štefan	Mohor <i>Vvorounik</i>	Valentin <i>Slapnik</i> Marjeta <i>Mayeriza</i>
14. 12. 1603	Tomaž	Jurij <i>Teuershub</i>	Križe <i>Zhesnouar</i> žena Marina <i>Holzer</i>
20. 12. 1603	Štefan	Anton <i>Pozhepik</i>	Jurij <i>Skledar</i> Špela <i>Dermalka</i>
21. 12. 1603	Jožef	zet <i>Clemeniz</i>	Jakob <i>Zbarman</i> Kunigunda <i>Garnika</i>
25. 12. 1603	Štefan	Klemen <i>Pehariz</i>	Jernej <i>Vvodinal</i> Marina <i>Slapnizba</i>
26. 12. 1603	Gašper	Andrej <i>Plesko</i>	Andrej <i>Pasinar</i> Klara <i>Jauernizba</i>
30. 12. 1603	Neža	Lovrenc <i>Slapar</i>	Lenart <i>Robesh</i> snaha <i>Pausbl</i>

Tabela 2: Izpis porok iz tržiških poročnih matic 1602–1603

POROKE 1602–1603, 1607				
datum	Ženin	kraj bivališča	nevesta	kraj bivališča
8. 2. 1602	Jurij <i>Nuzb</i>	Kamna Gorica	Jera <i>Smeb</i>	
istega dne 1602	Ožbolt <i>Knes</i>		Rotija <i>Worounizba</i>	
28. 4. 1602	Krištof <i>Säpl</i>		Marjeta <i>Jauarnizba</i>	
maj 1602	Mihael <i>Koziantiz</i>		Katarina vdova Matija <i>Vrsi</i>	
2. 6. 1602	Jurij <i>Koren</i>		Magdalena <i>Dermalka</i>	
3. 6. 1602	Peter <i>Gognizb</i>		Jera hči Petra <i>Meglizba</i>	
24. 11. 1602	Jakob <i>Arash</i>	Sela	Neža <i>Kunspergerin</i>	
19. 1. 1603	Zaharija <i>Shidouin</i>		Eva dojlja pri <i>Paradeiseri</i>	
26. 1. 1603	Toni <i>Pozhepik</i>		Alena <i>Benetik</i> , poklic: dekla	
26. 1. 1603	Gregor <i>Skander</i>		Lucija <i>Lagoica</i>	
7. 4. 1603	Primož hlapec pri <i>Paradeiseri</i>		Marjeta <i>Gatika</i>	
4. 5. 1603	Sebastjan <i>Wochiniz</i>	Nova vas	Marjeta <i>Potozbnizba</i>	
istega dne 1603	Adam <i>Grobhuber</i>		Neža <i>Kunizb</i>	
11. 5. 1603	Janez <i>Kolzizb</i>		Katarina vdova Jurija <i>Maliza</i>	
1. 6. 1603	Andrej <i>Anshizb</i>		Jera hči <i>Koziantitscha</i>	
11. 8. 1603	Jurij <i>Semlak</i>		Urša hči Luka <i>Kalishneka</i>	
12. 8. 1603	Matija <i>Jauarnik</i>		Klara vdova N. <i>Khrazenpacherja</i>	Slovenske Konjice
14. 9. 1603	Jakob <i>Hlezbber</i>	Senično	Uršula hči Urbana <i>Khulzbiza</i>	
šestega 10. 1603	Primož <i>Dornik</i>		Alenka hči Valentina <i>Kerta</i>	
13. 10. 1603	Lovrenc <i>Suklizb</i>		Neža hči Luka <i>Kalishneka</i>	
11. 11. 1607 ¹²⁷	Frančišek <i>Corte</i>		Eva hči Matija <i>Jauernik</i> in matere Jere	
26. 11. 1607	Gašper sin Lenarta <i>Toporisha</i> in matere Marjete		Barbara hči Jakoba <i>Primoshiz</i> in matere Marine	

¹²⁷ K poročnim zapisom sta dodana še oba izpisa iz fragmenta za leto 1607.

SMRTI 1602–1603	
datum smrti	pokojnik
9. 2. 1602	Felicijan <i>Kernik</i>
zadnji dan februarja 1602	<i>Radon</i>
6. 3. 1602	Matevž <i>Gognitsh</i>
11. 3. 1602	Anica <i>Gognizh</i>
istega dne 1602	Janez <i>Primoshiz</i>
istega dne 1602	sin Krištofa <i>Sapla</i>
19. 3. 1602	Kristina hči pok. Janeza <i>Primoshiza</i>
11. 4. 1602	Blaž <i>Koshier</i>
istega dne 1602	Rupert <i>Kertz</i>
15. 4. 1602	Jera hči Primoža <i>Souizha</i>
18. 4. 1602	Sebastjan <i>Storman</i>
20. 4. 1602	Jurij <i>Skander</i>
27. 4. 1602	Andrej sin Janeza <i>Teuerschuba</i>
4. 5. 1602	Jernej sin Simona <i>Koziantitsba</i>
6. 5. 1602	Andrej sin Jerneja <i>Porenthe</i>
13. 5. 1602	sin Matevža <i>Polza</i>
istega dne 1602	Marjeta hči Luka <i>Meglizba</i>
17. 5. 1602	Magdalena hči Jurija <i>Zbernogosdnika</i>
23. 5. 1602	Jurij sin Jurija <i>Zbernogosdnika</i>
10. 7. 1602	Neža hči Jerneja <i>Nastrana</i>
17. 8. 1602	Matevž sin Jakoba <i>Tishlerja</i>
21. 8. 1602	Lovrenc sin Jakoba <i>Tishlerja</i>
24. 8. 1602	Neža hči <i>Kermela</i>
7. 9. 1602	Lenart <i>Rubida</i>
11. 9. 1602	Helena <i>Wendeska</i>
15. 9. 1602	Tomaž sin Andreja <i>Malija</i> iz Loma
17. 9. 1602	Andrej sin Egidija <i>Petelina</i>
18. 9. 1602	Andrej sin Marka <i>Pernusha</i>
23. 9. 1602	Matevž sin Matija <i>Pebariza</i> iz Loma

S U M M A R Y

Tržič parish registers – the oldest ones in Upper Carniola

Parish registers – divided into registers of baptisms (births), marriages, and deaths – are undoubtedly one of the most valuable archival materials. Their significance surpasses the strictly church-related purposes because they serve as the most eloquent proof of national identity. For this reason, the historian Viktor Kragl, a native of Tržič, dedicated a special

24. 9. 1602	Radegunda hči Jurija <i>Pozhualnika</i>
26. 9. 1602	Lucija <i>Lagoica</i>
3. 10. 1602	Helena hčerkica Jakoba <i>Traunarja</i>
21. 10. 1602	sin Andreja <i>Karnizbarja</i>
12. 11. 1602	Tomaž sin Gašperja <i>Slaparja</i>
20. 11. 1602	Lenart <i>Nezhemar</i>
21. 11. 1602	Jurij <i>Pianno</i>
23. 11. 1602	Helena hči Gregorja <i>Pozhualnika</i>
istega dne 1602	Avguštín <i>Plesko</i>
25. 11. 1602	Magda <i>Koshirin</i>
15. 1. 1603	Marjeta <i>Kolzibiska</i>
3. 2. 1603	kovač Janez
26. 2. 1603	Urša <i>Matteushouka</i>
29. 2. 1603	Špela hči Matija <i>Sbusa</i>
5. 3. 1603	Matevž sin Jerneja <i>Wodinala</i>
istega dne 1603	Marina hči Marka <i>Teurschuba</i>
17. 3. 1603	Blaž <i>Meglizh</i> starejši
28. 3. 1603	Jurij otrok Petra <i>Gognizha</i>
20. 4. 1603	Marjetka <i>Rekarizha</i>
6. 5. 1603	Gregor <i>Dornik</i>
12. 5. 1603	Matija sin Nikolaja <i>Kozianzisha</i>
17. 5. 1603	Matevž sin Lenarta <i>Harnasha</i>
22. 5. 1603	Marina hči Jurija <i>Sitarja</i>
29. 5. 1603	Marjeta hčerkica Jurija <i>Pozhualnika</i>
10. 6. 1603	Jera hči Jerneja <i>Porenthe</i>
27. 6. 1603	Doroteja hči Janeza <i>Gaberza</i>
2. 7. 1603	Janez sin Krištofa <i>Harnisha</i> starejšega
15. 7. 1603	Jera <i>Jauarnizha</i>
19. 7. 1603	Lucija žena Luka <i>Pollaka</i>
21. 7. 1603	Ursha <i>Zhulouka</i>
istega dne 1603	sin Andreja <i>Bobnizheka</i>

chapter to them in his monograph. Therein he wrote that the oldest entries in the Tržič parish registers dated to 1635. However, the Archdiocesan Archives of Ljubljana now keep parish registers that date further back to the past, namely in the year 1602. The paper therefore aims to present and analyse in detail the oldest preserved data from the parish registers of the Parish of Tržič, which provide plenty of interesting new knowledge about the families living in Tržič at the time as well as the creativity of the then parish priest – the records keeper. In the appendix, there is a copy of all the oldest entries and fragments of Tržič parish registers, which will hopefully bring these interesting documents closer to a wider circle of readers.

Nekdanji Glavni trg, danes Trg svobode v Trziču s cerkvijo sv. Andreja (zbirka Milana Škrabca)

6. avgusta 1933 so v zvonik cerkve sv. Jurija nad Trzičem postavili nov zvon in hkrati z odkritjem spominske plošče obeležili rojstvo Žige Lamberga in njegovo imenovanje za prvega ljubljanskega škofa (1463). Pred cerkvijo je bil napis: V božjo slavo – Lambergov spomin – dobrotnikom v zabvalo – na griču tem donim (Cerkveni glasnik za tržiško župnijo, 1933, št. 8) (zbirka Milana Škrabca).